

Bruxelles, 14.10.2015.
COM(2015) 497 final

**KOMUNIKACIJA KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU, VIJEĆU,
EUROPSKOM GOSPODARSKOM I SOCIJALNOM ODBORU I ODBORU REGIJA**

Trgovina za sve

Prema odgovornijoj trgovinskoj i ulagačkoj politici

TRGOVINA ZA SVE

Prema odgovornijoj trgovinskoj i ulagačkoj politici

Uvod

1. Trgovina i ulaganja snažni su pokretači rasta i stvaranja radnih mjesta

1.1. EU ostvaruje izvrsne rezultate u trgovini

1.2. Programom EU-a za trgovinu i gospodarstvo jačaju se koristi trgovine

2. Učinkovita politika koja se nosi s novom gospodarskom stvarnošću i ispunjuje obećanja

2.1. Odgovor na pojavu globalnih vrijednosnih lanaca

2.2. Ispunjivanje obećanja: provedba, izvršenje, mala poduzeća i radnici

3. Transparentnija trgovinska i ulagačka politika

3.1. Bliža suradnja s državama članicama, Europskim parlamentom i civilnim društvom

3.2. Otvoreniji postupak donošenja politika

4. Trgovinska i ulagačka politika utemeljena na vrijednostima

4.1. Aktivniji pristup očekivanjima javnosti u pogledu regulacije i ulaganja

4.2. Trgovinski program za promicanje održivog razvoja, ljudskih prava i dobrog upravljanja

5. Program pregovora usmjeren na budućnost u cilju oblikovanja globalizacije

5.1. Oživljavanje multilateralnog sustava trgovine

5.2. Promicanje bilateralnih odnosa

Zaključak

Uvod

Nakon dugotrajne i bolne recesije, EU sada čeka izazov poticanja otvaranja radnih mjesta, rasta i ulaganja. Ti su izazovi među najvažnijim prioritetima Komisije. Trgovina je jedan od nekoliko instrumenata koji su dostupni za poticanje gospodarstva bez opterećivanja državnih proračuna, što je slično strukturnim reformama koje provode države članice te aktivnostima koje se poduzimaju kao dio plana ulaganja EU-a ⁽¹⁾.

EU može iskoristiti trgovinsku i ulagačku politiku za ostvarivanje tog cilja i kao pomoć trgovačkim društvima, potrošačima i radnicima. EU je najveći svjetski izvoznik i uvoznik robe i usluga zajedno, najveći izravni strani ulagač i najvažnije odredište za izravna strana ulaganja (FDI). Zbog tog je opsega EU najveći trgovinski partner oko 80 zemalja i drugi najvažniji partner dodatnih 40. Tu bi prednost trebao iskoristiti u korist svojih građana i građana drugih dijelova svijeta, posebno onih u najsiriromašnijim zemljama svijeta.

Međutim, promjene u načinu funkcioniranja svjetskog gospodarstva podrazumijevaju drugačiji način oblikovanja trgovinske politike. Današnji gospodarski sustav, koji je globalne i digitalne prirode, temelji se na međunarodnim vrijednosnim lancima u okviru kojih u mnogim zemljama u nizu koraka nastaju ideje, dizajn i proizvodnja.

Trgovinska i ulagačka politika Europske unije mora prihvatiti tu stvarnost i proučiti sve načine na koje trgovačka društva EU-a komuniciraju s ostatkom svijeta. Primjerice, sada se sve više trguje uslugama preko granica. One su također usko povezane s tradicionalnim obrtništvo. Uslijed toga, trgovina sve više uključuje prekogranično kretanje ljudi i informacija, a ne samo robe. Time se pojačavaju načini na koje se trgovinom potiče razmjena ideja, vještina i inovacija. Trgovinskom politikom EU-a mora se olakšati tu razmjenu.

Nadalje, učinkovita trgovinska politika trebala bi biti povezana s razvojnom politikom EU-a i širim politikama vanjskih odnosa te s vanjskim ciljevima unutarnjih politika EU-a kako bi se one mogle uzajamno jačati. Učinak trgovinske politike ima znatan utjecaj na geopolitičku situaciju – i obrnuto. Nadalje, trgovinska politika, u kombinaciji s razvojnom suradnjom, snažan je pokretač rasta u zemljama u razvoju. EU će nastaviti s dugotrajnom opredijeljenošću za održivi razvoj u svojim trgovinskim politikama pridonoseći nedavno dogovorenim globalnim ciljevima održivog razvoja (SDG) u okviru Programa za održivi razvoj 2030. ⁽²⁾. Naposljetku, trgovinskom politikom pojačava se funkcioniranje unutarnjeg tržišta EU-a povezivanjem njezinih pravila s globalnim trgovinskim sustavom.

Posljednjih su se godina pojačale rasprave o trgovini. Sada se za trgovinsku politiku interesira mnogo šira javnost te mnoge zabrinjavaju pitanja kao što su regulatorna zaštita i mogući učinak na radna mjesta. Rasprava je u velikoj mjeri usmjerena na Transatlantsko trgovinsko i investicijsko partnerstvo (TTIP). Ova je komunikacija sveobuhvatnija i njome je obuhvaćen širi trgovinski program Europske unije. Međutim, Komisija je iz rasprava o TTIP-u donijela zaključke koji su važni za širu trgovinsku politiku EU-a. Osnovno pitanje koje se postavlja u okviru rasprave sljedeće je: „Kome je namijenjena trgovinska politika EU-a?” Ovom se komunikacijom pokazuje da je trgovinska politika EU-a namijenjena svima. Njome se nastoje poboljšati uvjeti za građane, potrošače, radnike i samozaposlene osobe, za mala, srednja i velika poduzeća te za najsiriromašnije u zemljama u razvoju te se odgovara na pitanja onih koji se boje da će im globalizacija donijeti gubitke. Dok se trgovinskom politikom moraju ostvariti rast, radna mjesta i inovacije, ona mora također biti u skladu s načelima europskog modela. Ukratko, ona mora biti odgovorna. Njome se učinkovito moraju stvarati gospodarske prilike. Mora biti transparentna i podložna nadzoru javnosti. Njome se moraju promicati i braniti europske vrijednosti.

⁽¹⁾ Europska komisija, Komunikacija „Plan ulaganja za Europu” COM(2014) 903.

⁽²⁾ Ujedinjeni narodi „Promijeniti svijet – Program za održivi razvoj 2030.”

1. Trgovina i ulaganja snažni su pokretači rasta i otvaranja radnih mjesta

1.1. EU ostvaruje izvrsne rezultate u trgovini

Trgovina nikada nije bila važnija za gospodarstvo EU-a. Tijekom nedavne krize shvatilo se da bi trgovina u teškim vremenima mogla pridonijeti stabilizaciji. Kada je domaća potražnja EU-a bila slaba, trgovinom se ublažio udarac recesije preusmjeravanjem potražnje iz rastućih gospodarstava natrag u Europu. Trgovina će u budućnosti biti još važniji izvor rasta. Očekuje se da će otprilike 90 % globalnog gospodarskog rasta u sljedećih 10 do 15 godina nastati izvan Europe. Gospodarski rast morat će se učvrstiti snažnijim vezama s novim centrima globalnog rasta.

Prodaja ostatku svijeta postala je sve važniji izvor poslova za Europljane. Izvoz izvan Europske unije sada podržava više od 30 milijuna radnih mjesta – dvije trećine više nego prije 15 godina – što znači da se izvozom sada podržava gotovo svaki sedmi posao u Europi. To su poslovi koje obavlja visokokvalificirana radna snaga i koji su plaćeni bolje od prosjeka. Rašireni su u svim državama članicama EU-a i izravno i neizravno su povezani s izvozom iz EU-a. Na primjer, 200 000 poslova u Poljskoj, 140 000 u Italiji i 130 000 u Ujedinjenoj Kraljevini povezano je s njemačkim izvozom u države izvan EU-a. Izvozom Francuske u države izvan EU-a podržava se 150 000 radnih mjesta u Njemačkoj, 50 000 u Španjolskoj i 30 000 u Belgiji. Zbog toga su koristi trgovine šire rasprostranjene nego što se misli ⁽³⁾.

Izvozom se podupiru i europska mala i srednja poduzeća (MSP). Više od 600 000 MSP-ova, koji zapošljavaju više od 6 milijuna ljudi, izravno izvoze proizvode u države izvan EU-a, što čini jednu trećinu izvoza EU-a. Zahvaljujući takvom sudjelovanju na međunarodnom tržištu ta trgovačka društva postaju konkurentnija i mogu diversificirati tržišta. Još veći broj poduzeća izvozi usluge ili izvoze izravno kao dobavljači drugih većih trgovačkih društava. Nadalje, mnoga trgovačka društva žele izvoziti u budućnosti jer je izvoz često najbrži način ostvarivanja rasta i otvaranja radnih mjesta.

Prilike za izvoz od ključne su važnosti za sektore u kojima se provode strukturne promjene, kao što je poljoprivredno-prehrambeni sektor ⁽⁴⁾. Zahvaljujući naprednim reformama zajedničke poljoprivredne politike sektor je postao usmjereniji na tržište, ostvario je konkurentnost na međunarodnom tržištu te odgovara na nove prilike na tržištu.

Jednako je važan i uvoz. Otvaranjem gospodarstva EU-a trgovini i ulaganjima znatno se pridonosi produktivnosti i rastu privatnih ulaganja, koji su EU-u prijeko potrebni. Njima se osiguravaju ideje i inovacije, nove tehnologije i najbolja istraživanja. Oni koriste potrošačima te pridonose snižavanju cijena i povećanju izbora. Niži troškovi i veći izbor ulaznih vrijednosti izravno pridonose konkurentnosti trgovačkih društava EU-a kod kuće i u inozemstvu.

Razvojem globalnih vrijednosnih lanaca općenito se naglašava međuovisnost između uvoza i izvoza. Opće je priznato da proizvodnja u EU-u ovisi o uvozu energije i sirovina. Međutim, često se zaboravlja da isto vrijedi i za dijelove, komponente i osnovna sredstva kao što su strojevi. Ti proizvodi zajedno čine 80 % uvoza EU-a. Oni su od ključne važnosti za funkcioniranje gospodarstva i konkurentnosti trgovačkih društava u EU-u. Udio uvoza u izvozima EU-a povećao se od 1995. za više od pola.

Ulaganja su ključna. Ulaganjem u druge zemlje pomaže se europskim trgovačkim društvima da povećaju svoju konkurentnost. Ulaganjem na nacionalnom tržištu pridonijelo se zapošljavanju 7,3 milijuna ljudi u EU-u. Ulaganja u oba smjera ključni su dio infrastrukture kojom se europsko gospodarstvo povezuje s globalnim vrijednosnim lancima. Cilj je „Plana ulaganja za Europu” Europske unije potaknuti ulaganja, koja su 2014. bila 15 % niža od razina prije krize. Ključni je zahtjev pametnije iskoristiti nove i postojeće financijske resurse. U tom postupku ključnu ulogu imaju međunarodni partneri. To bi se trebalo podržati politikom EU-a o izravnim stranim ulaganjima u skladu s ciljevima i prioritetima strategije Europa 2020 ⁽⁵⁾.

⁽³⁾ Europska komisija, dokument GU za trgovinu „Kako se trgovinskom politikom i regionalnim sporazumima o trgovini podupiru i jačaju gospodarski rezultati EU-a”, ožujak 2015.

⁽⁴⁾ Lancem opskrbe hranom u EU-u osigurava se 47 milijuna radnih mjesta, 7 % BDP-a i više od 7 % izvoza robe iz EU-a.

⁽⁵⁾ Europska komisija „Provjera napretka strategije Europa 2020. za pametan, održiv i uključiv rast”, COM(2014) 130.

Trgovačka društva iz EU-a vrlo su konkurentna na globalnoj razini. EU bi stoga mogao imati koristi od većeg sudjelovanja na međunarodnom tržištu. Od početka stoljeća, izvoz europskih proizvoda gotovo se utrostručio i povećao za otprilike 1,5 bilijuna EUR. Udio EU-a u svjetskom izvozu robe i dalje je iznad 15 % ukupnog izvoza i samo se neznatno smanjio – s malo više od 16 % – od početka stoljeća. To se može primijetiti u kontekstu razvoja Kine, čiji se udio u svjetskom izvozu robe povećao s 5 % na više od 15 % u istom razdoblju. U tom su pogledu rezultati EU-a izvrsni. On je također uspješniji od usporedivih gospodarstava. Udio Sjedinjenih Država smanjio se više od četiri puta u odnosu na Europu sa 16 % koliko je iznosio 2000., što je razina jednaka razini EU-a, na manje od 11 % ukupnog globalnog izvoza robe. Isto se dogodilo Japanu čiji se udio na globalnom tržištu izvoza robe smanjio na pola, s 10 % na 4,5 %.

1.2. Programom EU-a za trgovinu i gospodarstvo jačaju se koristi trgovine

U cilju povećanja sposobnosti EU-a za iskorištavanje prednosti trgovine i ulaganja, Komisija je izradila ambiciozni bilateralni program kojim se nadopunjuje sudjelovanje EU-a u Svjetskoj trgovinskoj organizaciji (WTO). EU je sklopio bilateralne sporazume o slobodnoj trgovini (FTA) s partnerima na svim kontinentima⁶ ili pregovara o njima. Dok je prije 10 godina sporazumima o slobodnoj trgovini koji su na snazi bilo obuhvaćeno manje od četvrtine trgovine EU-a, sada je njima obuhvaćeno više od trećine trgovine EU-a. Ako svi pregovori koji su u tijeku budu dovršeni, broj sporazuma mogao bi se popeti na dvije trećine. Ovo je daleko najambiciozniji trgovinski program koji danas postoji u svijetu.

Sporazum o slobodnoj trgovini između EU-a i Južne Koreje izvrstan je primjer vrste sporazuma nove generacije koje EU može dogovoriti i konkretnih rezultata koje oni daju. To je najambiciozniji trgovinski sporazum koji je EU ikada proveo te se njime uklanja gotovo 99 % carina na obje strane u roku od pet godina i rješavaju se necarinske prepreke. Ambiciozniji je i od sporazuma o slobodnoj trgovini između SAD-a i Koreje. U četiri godine izvoz robe iz EU-a povećao se za 55 %, a posljedica toga je 4,7 milijardi dodatnog izvoza u prve tri godine. Izvoz automobila više se nego utrostručio. Dugotrajni trgovinski deficit EU-a sada se pretvorio u višak. Udio proizvoda iz EU-a u uvozu Južne Koreje povećao se s 9 % na 13 %, dok je SAD ostao na istoj razini, a Japan je izgubio 2 %.

Međutim, trgovinska politika može pomoći samo uz potporu nacionalne reforme. Strukturne reforme, manje papirologije, lakši pristup financiranju i više ulaganja u infrastrukturu, vještine i istraživanje i razvoj od ključne su važnosti za daljnje jačanje sposobnosti Unije da iskoristi otvorena tržišta. Planom ulaganja EU-a te se reforme mogu objediniti na razini EU-a i europska poduzeća, posebno MSP-i, mogu postati još konkurentnija. Nedavna iskustva također su pokazala da se strukturnim reformama koje provode države članice poboljšavaju trgovinski rezultati. Europski semestar stoga je važan alat za ostvarivanje najvećih mogućih sinergija između trgovine i nacionalnih politika.

2. Učinkovita politika koja se nosi s novom gospodarskom stvarnošću i ispunjuje obećanja

2.1. Odgovor na pojavu globalnih vrijednosnih lanaca

Globalni vrijednosni lanci znače da se trgovinskoj politici više ne može pristupiti s uskog merkantilističkog gledišta. Povećanjem troška uvoza smanjuje se sposobnost trgovačkih društava da prodaju na globalnim tržištima. Potrebno je bolje razumjeti međuovisnosti. Nikakva se prednost ne može ostvariti primjenom mjera zaštite, čak ni u današnjim teškim gospodarskim uvjetima.

Trgovinskom politikom EU-a mora se osnažiti položaj Europe u globalnim opskrbnim lancima. Njome se mora podupirati cijeli niz gospodarskih djelatnosti kojima Europljani stvaraju i prodaju vrijednost. To uključuje proizvodnju sastavnih dijelova i gotovih proizvoda, što je od ključne važnosti (?). Također uključuje usluge, istraživanje, dizajn i marketing, sastavljanje, distribuciju i održavanje.

⁶ http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/december/tradoc_118238.pdf

(?) Europska komisija, Komunikacija „Za europsku industrijsku renesansu”, COM(2014) 14.

Prilagodavajući se toj stvarnosti, trgovinska politika EU-a više ne obuhvaća samo tradicionalne rasprave o carinskim tarifama. Primjenjuje se holistički pristup kojim su obuhvaćena ključna pitanja kao što su javna nabava, tržišno natjecanje, uključujući subvencije ili sanitarne i fitosanitarne prepreke (SPS). Ta su pitanja i dalje od ključne važnosti. Potrošnja za javnu nabavu, primjerice, čini 15 % do 20 % BDP-a u cijelom svijetu. Ulaganja u infrastrukturu i druge vrste javnih nabava u novonastalim i razvijenim gospodarstvima vjerojatno će sljedećih godina biti glavna pokretačka snaga gospodarskog rasta. Iako je EU postupno spojio i otvorio svoja tržišta, trgovačka društva iz EU-a još uvijek nailaze na diskriminaciju i ograničenja u inozemstvu. Stoga je od ključne važnosti osigurati ravnopravni pristup tržištu, što se može ostvariti djelomično s pomoću sporazuma o slobodnoj trgovini i pregovora o pristupanju novih zemalja Sporazumu WTO-a o javnoj nabavi.

Međutim, trgovinskom politikom morat će biti obuhvaćen širi opseg pitanja ako EU želi osigurati svoje mjesto u globalnim vrijednosnim lancima. Kako bismo to postigli moramo promicati trgovinu uslugama, olakšavati digitalnu trgovinu, podupirati mobilnost stručnjaka, ukloniti regulatornu fragmentiranost, osigurati pristup sirovinama, zaštititi inovacije i osigurati brzo upravljanje carinama. Strategijom koja će objediniti različita područja gospodarske politike morat će se također osigurati odgovorno upravljanje opskrbnim lancima (vidi 4.1.1. i 4.2.3.) i rješavanje agresivnog korporativnog premještanja dobiti i strategija izbjegavanja oporezivanja kojima se iskorištava fragmentiranost vrijednosnih lanaca. Komisija to rješava različitim alatima politika. Trgovinskim se sporazumima podržavaju nastojanja na promicanju međunarodnih standarda transparentnosti i dobrog upravljanja.

2.1.1. Promicanje trgovine uslugama

Usluge čine 70 % BDP-a u EU-u i zapošljavanja i sve su važniji dio međunarodne trgovine. U prošlosti se većina usluga mogla isporučivati samo na lokalnoj razini. To se promijenilo zahvaljujući tehnologiji i izvoz usluga iz EU-a u 10 se godina udvostručio do ukupno 728 milijardi EUR 2014. Nadalje, povrh trgovine uslugama same po sebi, proizvođačka trgovačka društva sada sve više kupuju, proizvode i prodaju usluge koje im omogućuju prodaju njihovih proizvoda. To ugrađivanje usluga u proizvodni postupak posljednjih se godina znatno proširilo. Usluge sada čine gotovo 40 % vrijednosti robe koja se izvozi iz Europe. Oko trećine radnih mjesta koja su stvorena izvozom proizvedene robe nalazi se u trgovačkim društvima koja pružaju pomoćne usluge kao što su promet i logistika. Dio paketa složene opreme kao što su strojevi, vjetroturbine ili medicinski uređaji čine usluge kao što su instalacija, potpora, osposobljavanje i održavanje. Potrebne su i mnoge druge poslovne usluge, usluge osiguranja, telekomunikacijske usluge i prometne usluge.

Zbog sve više usluga ugrađenih u proizvodnju potrebno se više usredotočiti na liberalizaciju usluga unutar EU-a i s ostatkom svijeta. Postaje sve važnije poboljšati pristup tržištu za proizvodnju i usluge koji su međusobno povezani. To znači nadilaženje tradicionalnog načina razmišljanja u skladu s kojim se u okviru trgovinskih pregovora odvojeno pregovara o obvezama liberalizacije robe i usluga. Na primjer, mobilnošću osoba koje pružaju usluge može se podržati prodaja robe i usluga, a olakšavanjem digitalne trgovine i protoka podataka podupiru se trgovačka društva koja prodaju robe i usluge.

Olakšavanje trgovine uslugama podrazumijeva otvorenost izravnim inozemnim ulaganjima. Više od 60 % izravnih ulaganja EU-a u inozemstvu povezano je s trgovinom uslugama. Međunarodna trgovina uslugama zahtijeva da trgovačka društva imaju poslovni nastan na inozemnim tržištima kako bi mogla pružati usluge novim lokalnim klijentima. WTO procjenjuje da se dvije trećine usluga pruža putem poslovnog nastana. Ulaganjem diljem svijeta omogućuje se trgovačkim društvima koja pružaju usluge da ponude globalna rješenja klijentima kod kuće, čime se podržavaju veze trgovačkih društava EU-a koja se bave proizvodnjom i pružanjem usluga s globalnim vrijednosnim lancima. Te će se veze olakšati pregovorima EU-a o međunarodnim ulaganjima te međunarodnom dimenzijom Plana ulaganja za Europu.

EU je jedan od 25 članova WTO-a koji pregovaraju o ambicioznom višestranom Sporazumu o trgovini uslugama (TiSA). Oni zajedno čine 70 % svjetske trgovine uslugama i TiSA bi mogla postati sredstvo kojim bi svi članovi WTO-a mogli ostvariti napredak u pogledu liberalizacije usluga i pravila o liberalizaciji usluga i tako dostići razinu liberalizacije i pravila koja se odnose na robu. Osim toga, tekućim pregovorima o Sporazumu o ekološkim proizvodima (EGA) trebale bi biti obuhvaćene usluge koje su nužne za učinkovitu prekograničnu prodaju tih proizvoda. EU je predložio da bi Razvojni program WTO-a iz Dohe (DDA) trebao biti usmjeren na usluge kojima se snažno potiče trgovina robom.

Istovremeno je jasno koje je stajalište EU-a u pogledu javnih usluga. Sporazumima EU-a o trgovini ne sprječava se i ne može se sprječavati vlade da na bilo kojoj razini pružaju, podržavaju ili uređuju usluge u područjima kao što su voda, obrazovanje, zdravlje i socijalne usluge niti se njima sprječavaju promjene politike koje se odnose na financiranje ili organizaciju takvih usluga. Sporazumima o trgovini neće se zahtijevati od vlada da privatiziraju uslugu niti će se njima sprječavati vlade da prošire raspon usluga koje nude javnosti.

Komisija će dati prednost trgovini uslugama tražeći ambiciozne ishode u svim trgovinskim pregovorima.

2.1.2. Olakšavanje digitalne trgovine

Digitalnom revolucijom uklanjaju se zemljopisne prepreke i prepreke koje proizlaze iz udaljenosti, što ima veliki učinak na gospodarstva i društva u cijelom svijetu. U području trgovine to znači nove prilike, uključujući za MSP-ove i potrošače u EU-u, zahvaljujući globalnom tržištu e-trgovine čija se vrijednost sada procjenjuje na više od 12 bilijuna EUR ⁽⁸⁾. Iako su troškovi usklađivanja u prekograničnoj trgovini obično veći za mala trgovačka društva nego za velika poduzeća, e-trgovina znači da čak i mala poduzeća na internetu mogu pristupiti klijentima u cijelom svijetu. Kao najveći izvoznik usluga u svijetu, EU od toga može imati velike koristi.

Digitalna revolucija također je novi izvor zabrinutosti u pogledu zaštite potrošača i njihovih osobnih podataka u EU-u i na međunarodnoj razini. Komisija se obvezala čvrstim pravnim okvirom za zaštitu podataka osigurati potpunu zajamčenost temeljnih prava građana EU-a na privatnost i zaštitu njihovih osobnih podataka ⁽⁹⁾. U trgovinskim se sporazumima ne pregovara se o pravilima o obradi osobnih podataka niti oni na njih utječu.

Međutim, digitalno gospodarstvo također znači da treba ukloniti nove vrste prepreka trgovini. Neke od njih utječu na trgovačka društva koja su posebno usmjerena na trgovinu digitalnim kanalima. Druga utječu na veći raspon trgovačkih društava. Prikupljanje, pohrana, obrada i prijenos podataka (uključujući gospodarskih, financijskih, statističkih i znanstvenih podataka) te digitalizacija postali su sastavni dio modernih poslovnih modela, uključujući za proizvođače. Oni su zapravo od ključne važnosti za razvoj globalnih vrijednosnih lanaca. Uslijed toga, slobodan protok podataka preko granica postao je općenito važniji za europsku konkurentnost. Regulatorna suradnja, međusobno priznavanje i usklađivanje standarda najbolji su alati za rješavanje izazova digitalne ekonomije.

Strategijom jedinstvenog digitalnog tržišta (DSM) ⁽¹⁰⁾ u EU-u su obuhvaćena mnoga od tih pitanja. Međutim, europska trgovačka društva još uvijek se suočavaju s velikim preprekama u svijetu, kao što su netransparentna pravila, intervencije vlade, neopravdana lokalizacija podataka i zahtjevi za pohranu podataka. Sigurnost podataka od ključne je važnosti za sva trgovačka društva koja obrađuju podatke. Za globalne vrijednosne lance važne su i digitalne infrastrukture, šifriranje i zajednički standardi pa se stoga trgovinska politika primjenjuje i na njih. Povrh toga, neke od ključnih mjera DSM-a, kao što su inicijativa „Europskog oblaka” i reforma autorskih prava imaju međunarodnu dimenziju koja bi trebala biti uključena u sporazume o trgovini.

Cilj EU-a trebalo bi biti stvaranje globalne ravnopravnosti bez diskriminacije i neopravdanih zahtjeva za lokalizaciju podataka. Europa bi trebala promicati taj cilj u bilateralnim, plurilateralnim i multilateralnim forumima.

Komisija će nastojati upotrijebiti sporazume o slobodnoj trgovini i TiSA-u za uspostavu pravila za e-trgovinu i prekogranične tokove podataka i pozabaviti se novim oblicima digitalnog protekcionizma potpuno u skladu s pravilima EU-a o zaštiti podataka i privatnosti podataka i

2.1.3. Podupiranje mobilnosti i rješavanje migracijskih pitanja

⁽⁸⁾ Unctad, Information Economy Report, 2015.

⁽⁹⁾ Europska komisija, „Prijedlog Uredbe o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka i o slobodnom kretanju takvih podataka” (opća uredba o zaštiti podataka), COMM(2012)11

⁽¹⁰⁾ Europska komisija, Komunikacija „Strategija jedinstvenog digitalnog tržišta za Europu”, COM(2015) 192.

Privremeno kretanje stručnjaka od ključne je važnosti za međunarodno poslovanje u svim sektorima. Njime se olakšava izvoz i osigurava načine premošćivanja razlika u vještinama. Ograničenja mobilnosti raširena su na međunarodnoj razini te se njima može onemogućivati ostvarivanje potpunih koristi od sporazuma o trgovini i ulaganjima. Mobilnošću stručnjaka ne šteti se socijalnim zakonima i propisima te zakonima i propisima o zapošljavanju.

Gospodarski potencijal privremenog kretanja pružatelja usluga posebno se ističe u Europskom migracijskom programu ⁽¹¹⁾. U programu se također poziva na bolju uporabu sinergija u područjima politika u cilju poticanja suradnje trećih zemalja na pitanjima migracija i izbjeglica ⁽¹²⁾. Trgovinskom politikom trebalo bi se uzeti u obzir okvir politike za vraćanje i ponovni primitak nezakonitih migranata.

Komisija će činiti sljedeće:

- pregovarati o odredbama o mobilnosti koje su izravno povezane s prodajom određenih proizvoda i opreme (npr. inženjerske usluge i usluge održavanja) usporedno s pregovorima o pristupu tržištu za te proizvode,
-
- ponuditi ugrađivanje određenih koristi iz direktive o premještajima unutar društva (ICT) ⁽¹³⁾ u sporazume o trgovini i ulaganjima u zamjenu za jednako postupanje partnera prema europskim stručnjacima,
- iskoristiti reviziju direktive o plavoj karti ⁽¹⁴⁾ za procjenu mogućnosti da se u sporazume o trgovini uključe uvjeti ulaska i boravka državljana trećih zemalja koji privremeno pružaju usluge u skladu s obvezama koje je EU preuzeo,
- promicati priznavanje stručnih kvalifikacija u sporazumima o trgovini
- bolje iskoristiti sinergije između trgovinske politike i politike EU-a o vraćanju i ponovnom prihvatu te olakšavanju izdavanja vize kako bi se osiguralo bolje rezultate za EU u cjelini i
- podržati razmjenu, osposobljavanje i druge programe i portale za jačanje sposobnosti koje financira EU-u i kojima se olakšava učinkovita primjena odredbi o mobilnosti u sporazumima o slobodnoj trgovini.

2.1.4. Jačanje međunarodne regulatorne suradnje

Zahtjevi koji se primjenjuju na proizvode i usluge znatno se razlikuju u cijelom svijetu, ponekad zbog kulturoloških razlika i društvenih izbora, ali često jednostavno zato što su regulatorni pristupi razvijeni u izolaciji. Takva regulatorna fragmentacija uzrokuje dodatne troškove proizvođačima koji moraju izmijeniti svoje proizvode i/ili proći dvostruke postupke ocjenjivanja sukladnosti od kojih nemaju dodatne sigurnosne ili druge javne koristi; u nekim slučajevima to je samo prikriveni protekcionizam. Ti su troškovi posebno važni za MSP-ove kojima oni mogu predstavljati nesavladive prepreke za pristup tržištu.

Iako je ta pitanja lakše riješiti u bilateralnim pregovorima, regionalna i globalna rješenja imaju veći učinak. Pojačanom međunarodnom regulatornom suradnjom pridonosi se olakšavanju trgovine, povećavaju se globalni standardi i propisi postaju učinkovitiji te se regulatorima pomaže da bolje iskoriste ograničene resurse. To se mora učiniti na način kojim se ne ograničava pravo vlada na djelovanje u cilju ostvarivanja legitimnih ciljeva javne politike (vidi 4.1.1.). Poboljšanjem odnosa sa strateškim trgovinskim partnerima, kao što su Sjedinjene Države i Japan, pružit će se ponovni poticaj radu tijela kao što su Gospodarska komisija Ujedinjenih naroda za Europu (UNECE) u odnosu na motorna vozila, Međunarodna konferencija za usklađivanje u pogledu farmaceutskih proizvoda ili međunarodna tijelima za normizaciju povezana sa SPS-om, kao što je Codex Alimentarius za hranu. Međunarodne organizacije za normizaciju (ISO, IEC, ITU) isto imaju važnu ulogu. WTO bi mogao razviti svoju ulogu promicanjem dobre regulatorne prakse.

⁽¹¹⁾ Europska komisija, Komunikacija „Europski migracijski program”, COM(2015) 240.

⁽¹²⁾ Europska komisija, Komunikacija „Akcijski plan EU-a o vraćanju” COM(2015) 453.

⁽¹³⁾ Direktiva 2014/66/EU, 15. svibnja 2014., SL L 157.

⁽¹⁴⁾ Direktiva Vijeća 2009/50/EZ, 25. svibnja 2009., SL L 155.

Komisija će činiti sljedeće:

- u okviru pregovora dati prednost regulatornim pitanjima i poticati će veću suradnju u međunarodnim regulatornim forumima pritom održavajući visoke europske standarde
- nastaviti sa svojim nastojanjima na uklanjanju nekarinskih prepreka provedbom sporazuma i regulatornom suradnjom.

2.1.5. Osiguravanje učinkovitog upravljanja carinama

Od ključne je važnosti učinkovito upravljanje kretanjem robe kroz međunarodne opskrnbne lance. Time se osigurava olakšavanje trgovine, zaštita financijskih i gospodarskih interesa EU-a i njegovih država članica i poštovanje propisa o trgovini. Agencije u EU-u i cijelom svijetu moraju upravljati nizom rizika povezanih s globalnom trgovinom i svesti ih na najmanju mjeru. Potrebni su veća razmjena informacija o riziku (uzimajući u obzir zaštitu osobnih podataka i poslovnih tajni), koordinacija između carina i drugih tijela i bliža međunarodna suradnja. Provedba pravila o olakšavanju trgovine u sporazumima WTO-a i bilateralnim sporazumima i njihovo uključivanje u buduće sporazume o slobodnoj trgovini sve su važnije dimenzije trgovinske politike.

Komisija će na najbolji mogući način iskoristiti postojeću uzajamnu administrativnu pomoć i poticati uporabu odobrenih programa gospodarskih subjekata od strane trgovinskih partnera EU-a u cilju uklanjanja rizika u globalnim opskrbnim lancima.

2.1.6. Osiguravanje pristupa energiji i sirovinama

S obzirom na ovisnost EU-a o uvezenim resursima, pristup energiji i sirovinama od ključne je važnosti za konkurentnost EU-a. Sporazumima o trgovini može se poboljšati pristup utvrđivanjem pravila o zabrani diskriminacije i provoza, utvrđivanjem zahtjeva za lokalni sadržaj, poticanjem energetske učinkovitosti i trgovine obnovljivim izvorima energije i osiguravanjem ravnopravnog tržišnog natjecanja među državnim poduzećima i ostalim poduzećima u skladu s tržišnim načelima. Takvim se odredbama mora u potpunosti poštovati suverenitet svake države nad njezinim prirodnim resursima i ne smiju se sprječavati djelovanja usmjerena na zaštitu okoliša, uključujući borbu protiv klimatskih promjena.

U okviru opsežnijih aktivnosti usmjerenih na stvaranje europske energetske unije ⁽¹⁵⁾ i u skladu s inicijativom povezanom sa sirovinama ⁽¹⁶⁾, Komisija će predložiti da u svaki sporazum o trgovini bude uključeno poglavlje i energiji i sirovinama.

2.1.7. Zaštita inovacija

Kreativnost, istraživanje i dizajn od ključne su važnosti za gospodarstvo vrijednosnog lanca. Oni donose trećinu radnih mjesta u EU-u i 90 % izvoza EU-a ⁽¹⁷⁾. Međutim, posebno su osjetljivi na nedovoljnu zaštitu i provedbu prava intelektualnog vlasništva (IPR) u drugim državama i ponekad su podvrgnuti prisilnom prijenosu tehnologije. Posebno su ranjivi MSP-ovi. Trgovinskim politikom EU-a moraju se podržati inovativni i visokokvalitetni proizvodi zaštitom cijelog spektra IPR-ova, uključujući patente, žigove, autorska prava, dizajne i oznake zemljopisnog podrijetla te poslovne tajne. To ne uključuje samo definiciju pravila i postupaka već i jamčenje njihove provedbe.

Komisija će činiti sljedeće:

- poboljšati zaštitu i provedbu prava intelektualnog vlasništva u sporazumima o slobodnoj trgovini i WTO-u ⁽¹⁸⁾ i surađivati s partnerima na suzbijanju prijevare i

⁽¹⁵⁾ Europska komisija, Komunikacija „Okvirna strategija za otpornu energetska uniju s naprednom klimatskom politikom”, COM(2015) 80.

⁽¹⁶⁾ Europska komisija, Komunikacija, „Inicijativa za sirovine”, COM(2008) 699.

⁽¹⁷⁾ Europski patentni ured i Ured za harmonizaciju na unutarnjem tržištu, „Izvešće o analizi na razini industrije „Industrije s intenzivnim IPR-ovima: doprinos gospodarskoj uspješnosti i zapošljavanju u EU-u”, 2013.

⁽¹⁸⁾ Europska komisija, Komunikacija „Trgovina, rast i intelektualno vlasništvo” COM(2014) 389.

- nastaviti promicati ambiciozni globalni program za zdravstvo⁽¹⁹⁾ i bolji pristup lijekovima u siromašnim zemljama, uključujući trajnim odricanjem od odgovornosti za najmanje razvijene zemlje (LDC) za farmaceutske proizvode u okviru Sporazuma WTO-a o trgovinskim aspektima prava intelektualnog vlasništva (TRIP).

2.2. Ispunjivanje obećanja: provedba, izvršenje, mala poduzeća i radnici

2.2.1. Bolja provedba

EU ima najveći opseg sporazuma o slobodnoj trgovini u svijetu te je izazov s kojim je sad suočen pobrinuti se da oni daju rezultate koji su korisni svima. Na primjer, unatoč općenito izvrsnim rezultatima sporazuma o slobodnoj trgovini između EU-a i Južne Koreje, trgovačka društva ne iskorištavaju u potpunosti niže carine koje su njime osigurane. Tijekom prve godine provedbe sporazuma, samo 40 % izvoza EU-a stvarno je imalo koristi od prilika stvorenih sporazumom o slobodnoj trgovini, a 60 % još uvijek je bilo podvrgnuto nepotrebnim pristojbama. Učinkovita uporaba tih povlastica sada se povećala i obuhvaća dvije trećine izvoza EU-a, ali širok opseg stopa iskorištenosti u državama članicama (od 80 % u Cipru, Latviji i Austriji do 40 % ili manje u Estoniji, Malti i Bugarskoj) i veća stopa iskorištenosti trgovačkih društava iz Južne Koreje (80 %) upućuje na to da još ima prostora za poboljšanje učinkovite provedbe ovog i drugih sporazuma EU-a o trgovini.

Za bolju provedbu zajednički su odgovorni Komisija, države članice, Europski parlament i dionici. Komisija bi trebala riješiti pitanja kao što su složena pravila o podrijetlu i carinski postupci te manjak informacija i potpore. Države članice imaju ključnu ulogu u upravljanju carinskim sustavom EU-a i u njegovoj provedbi te u promicanju trgovine i ulaganja. Uloga Europskog parlamenta bit će posebno važna za provedbu poglavlja sporazuma o trgovini koja se odnose na održivi razvoj (vidi 4.2.2).

Komisija će činiti sljedeće:

- nastojati ostvariti jednostavnost i usklađenost pravila o podrijetlu i pružati korisnicima pristupačne informacije o trgovinskim prilikama. To je posebno važno za MSP-ove
- jačati suradnju između carinskih tijela, osigurati provedbu pojednostavnjenja carinskih postupaka u državama članicama predviđenih u Carinskom zakoniku Europske unije i surađivati s državama članicama u cilju primjene najučinkovitijih elektroničkih sustava koji uključuju elektronička plaćanja
- predložiti „pojačana partnerstva” s državama članicama, Europskim parlamentom i dionicima za provedbu sporazuma o trgovini. Time bi se proširila i ojačala postojeća „partnerstva za pristup tržištu” kako ne bi uključivala samo uklanjanje prepreka trgovini i ulaganjima već i provedbu sporazuma o slobodnoj trgovini, uključujući jačanje svijesti te aktivnosti carinske suradnje, olakšavanja trgovine i održivog razvoja i
- svake godine izvješćivati o provedbi najvažnijih sporazuma o slobodnoj trgovini i pružiti detaljniju naknadnu analizu učinkovitosti sporazuma EU-a o trgovini s obzirom na sektore i države članice te njihovog učinka na gospodarstva partnerskih država u odabranim slučajevima.

2.2.2. Jača provedba prava EU-a

EU mora osigurati da njegovi partneri poštuju pravila i ispunjuju svoje obveze. To je gospodarski i politički imperativ. On se temelji na stalnom praćenju i komunikaciji Komisije i država članica s partnerima. U slučaju neuspjeha diplomatskih intervencija, EU ne oklijeva upotrijebiti WTO-ove postupke rješavanja sporova. EU je među najaktivnijim i najuspješnijim korisnicima WTO-ovih mehanizma rješavanja sporova i daje prednost predmetima koji se temelje na pravnoj utemeljenosti, gospodarskoj važnosti i sustavnom učinku²⁰.

Moguće koristi sporazuma o trgovini moraju biti dostupne svim državama članicama EU-a. Za to je potrebna bliska suradnja između Komisije, država članica i industrije EU-a u cilju uklanjanja slučajeva

⁽¹⁹⁾ Europska komisija, Komunikacija „Uloga EU-a u globalnom zdravstvu”, COM(2010) 128.

²⁰ https://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/dispu_by_country_e.htm

ponavljajućih postupaka povodom zahtjeva za pristup tržištu koji mogu imati različite ishode i uzrokovati nepotrebna kašnjenja i troškove. To je posebno slučaj u poljoprivredno-prehrambenom sektoru u kojem je EU najveći izvoznik na svijetu, ali možda zbog takvih prepreka ne iskorištava taj potencijal u potpunosti. Priznavanje EU-a kao jednog subjekta u poljoprivredno-prehrambenom sektoru nužno je da bi se osiguralo jednak tretman izvozu iz svih 28 država članica EU-a. EU će istovremeno možda morati razmisliti o tome kako trgovinskim partnerima ponuditi jamstva koja traže kako bi riješio taj problem.

EU također treba zauzeti čvrst stav protiv nepoštene trgovinske prakse antidampinškim mjerama i mjerama protiv subvencija To je nužno kako bi se podržala opredijeljenost EU-a za otvorena tržišta. EU je jedan od glavnih korisnika instrumenata za zaštitu trgovine na globalnoj razini. On osigurava strogo praćenje postupaka i uzima u obzir sve interese Unije.

Komisija će činiti sljedeće:

- razviti koordinirani pristup gospodarskoj diplomaciji osiguravajući primjenu svih diplomatskih sredstava EU-a za potporu trgovinskim i ulagačkim interesima EU-a
- prema potrebi, upotrijebiti postupke rješavanja sporova, uključujući sporazume o slobodnoj trgovini
- upotrijebiti mehanizme posredovanja dogovorene u nedavnim sporazumima o slobodnoj trgovini za brzo uklanjanje ncarinskih prepreka
- utvrditi one slučajeve u kojima bi mogli najučinkovitije iskoristiti postignuća jedinstvenog tržišta EU-a – posebno u poljoprivredno-prehrambenom području – u cilju daljnjeg poboljšanja pristupa tržištu. Komisija će također rješavati slučajeve u kojima naši trgovinski partneri diskriminiraju između država članica EU-a
- posvetiti posebnu pozornost, u zaštiti trgovine, subvencioniranju i zaobilaženju koje predstavlja sve veći problem i
- napraviti pregled svih instrumenata za zaštitu trgovine, ocjenjujući njihovu učinkovitost i djelotvornost.

2.2.3. Posvećivanje veće pozornost malim poduzećima

Trošak ulaska na novo tržište više opterećuje MSP-ove nego velika poduzeća. Nominalni troškovi osnivanja, ocjenjivanja sukladnosti, odobravanja proizvoda, priznavanja stručnih kvalifikacija možda su jednaki. Međutim, oni više utječu na MSP-ove koji imaju manje financijskih sredstava za internacionalizaciju, ulazak na nova tržišta, prevladavanje prepreka trgovini i ulaganjima i usklađivanje s propisima. Stoga bi od ambicioznog uklanjanja prepreka i od regulatorne konvergencije putem sporazuma o trgovini uglavnom trebali imati koristi MSP-ovi.

Iste se asimetrije primjenjuju na pristup informacijama o prilikama za pristup tržištu. Velika trgovačka društva možda će si moći priuštiti pravne i gospodarske savjete o regulatornim zahtjevima, ali to je teže za MSP-ove. Sporazumima o slobodnoj trgovini se može pomoći, na primjer, izradom državnih *web*-mjesti koja služe kao jedinstveno mjesto na kojem se mogu dobiti sve informacije o relevantnim zahtjevima za proizvode.

Komisija će činiti sljedeće:

- uključiti posebne odredbe o MSP-ovima u sve pregovore, uključujući posebne internetske portale za lakši pristup informacijama o zahtjevima za proizvode na stranim tržištima, prilikama koje nude sporazumi o slobodnoj trgovini i dostupnoj potpori
- uzeti u obzir posebnosti MSP-ova u svim poglavljima pregovora o trgovini i ulaganjima
- koordinirati s nacionalnim politikama za promicanje trgovine i naporima za internacionalizaciju MSP-ova, na primjer u kontekstu „pojačanog provedbenog partnerstva” i
- provoditi redovne ankete o preprekama s kojima se MSP-ovi suočavaju na određenim tržištima i bliže surađivati s predstavničkim tijelima MSP-ova kako bi bolje razumjeli njihove potrebe.

2.2.4. Učinkovitiji kojima se radnicima pomaže u prilagodbi promjenama

Kako je već navedeno, trgovina je važan izvor zapošljavanja za Europljane, a izvozom se podržava gotovo svaki sedmi posao u EU-u. Trgovina uključuje i strukturne promjene kojima se pridonosi pripremama gospodarstva za otvaranje poslova budućnosti. Međutim, ta promjena može uključivati privremene negativne učinke na neke regije i radnike ako se pokaže da je novo tržišno natjecanje previše intenzivno za neka trgovačka društva. Komisija ove stvarnosti uzima u obzir u pregovorima o trgovini osiguravajući odgovarajuća prijelazna razdoblja, isključujući određene sektore ili primjenjujući tarifne kvote i zaštitne klauzule. Zbog toga su pri primjeni novih trgovinskih sporazuma negativni učinci ograničeni, što je pokazao sporazum o slobodnoj trgovini između EU-a i Južne Koreje. Unatoč zabrinutosti prije njegovog stupanja na snagu, sporazumom nije uzrokovano povećanje uvoza štetnog za industriju EU-a. Nije bilo potrebno aktivirati nadzorni mehanizam predviđen u sporazumu niti primijeniti zaštitnu istragu.

Međutim, za izravno pogođene osobe takva promjena nije mala. Ona predstavlja ozbiljan osobni izazov. Pronalaženje novog posla često podrazumijeva stjecanje novih vještina, prilagođavanje novom načinu rada ili razmatranje preseljenja u drugu regiju ili drugu državu članicu EU-a radi prihvaćanja poslovnih prilika, a ništa od toga nije jednostavno. Ljudima su stoga potrebni vrijeme i potpora za predviđanje promjena i prilagodbu tim promjenama.

Aktivno upravljanje promjenama stoga je od ključne važnosti kako bi se osigurala pravična podjela koristi globalizacije i ublažavanje negativnih učinaka. Potrebno je uzeti u obzir socijalne posljedice otvaranja tržišta.

EU i države članice odgovorni su osigurati da se aktivnim politikama tržišta rada omogući osobama koje su ostale bez posla da brzo pronađu novi posao, u konkurentnijim tvrtkama u njihovom sektoru ili u potpuno novom zanimanju. Komisija radi na strategiji za zapošljavanje i rast kojoj je cilj olakšavanje otvaranja novih, održivih radnih mjesta u EU-u. Obrazovne politike jedan su od ključnih elemenata i njima se mora podupirati trajni razvoj vještina za pripremu radnika za buduće poslove. Taj se cilj podupire Strukturnim i investicijskim fondovima EU-a.

Europski fond za prilagodbu globalizaciji (EGF) još je jedan alat kojim se pruža pomoć zajednicama suočenima s jednokratnim, jasno definiranim gubicima poslova kao što je zatvaranje tvornica u EU-u zbog međunarodnog tržišnog natjecanja ili podugovaranja. Do sada rezerva izdvojena za moguće intervencije EGF-a nikada nije u potpunosti iskorištena u određenoj godini. Preostali dio rezerve mogao bi se korisno upotrijebiti kada bi se dodatno proširili kriteriji za isplate.

Komisija će činiti sljedeće:

- preispitati uspjehnost EFG-a kako bi ga učinila učinkovitijim i
- pojačati savjetovanja sa socijalnim partnerima o mogućim učincima trgovine i ulaganja na radna mjesta, posebno, u okviru SIA

3. Transparentnija trgovinska i ulagačka politika

O trgovinskoj politici više se raspravlja danas nego u bilo kojem trenutku posljednjih godina, i mnogi se pitaju je li osmišljena kao način potpore širim europskim interesima i načelima ili užim ciljevima velikih trgovačkih društava. Neki smatraju da usmjerenost nedavnih pregovora, posebno TTIP-a, na regulatorna pitanja, predstavlja prijetnju socijalnom i regulatornom modelu EU-a. Osim toga, EU je Ugovorom iz Lisabona stekao odgovornost za zaštitu ulaganja i rješavanje sporova, čime je uzrokovana strastvena rasprava o tome ugrožava li se dosad razvijenim mehanizmima država članica pravo EU-a i njegovih država članica na regulaciju. Treći je aspekt postojeće jave rasprave o trgovini sve veća informiranost potrošača i njihova zabrinutost za društvene i okolišne uvjete u mjestima proizvodnje u svijetu te za poštovanje ljudskih prava. Naposljetku, sve se više analiziraju učinci sporazuma o slobodnoj trgovini na države koje nisu partneri, odnosno LDC-ove.

Komisija je tu zabrinutost ozbiljno shvatila. Donošenje politika mora biti transparentno i rasprava se mora temeljiti na činjenicama. Donošenje politika mora predstavljati reakciju za zabrinutost ljudi u vezi sa socijalnim modelom EU-a. Komisija mora provoditi politiku koja koristi društvu u cjelini i kojom se promiču europski i univerzalni standardi i vrijednosti zajedno s ključnim gospodarskim interesima stavljajući veći naglasak na održivi razvoj, ljudska prava, utaju poreza, zaštitu potrošača i odgovornu i poštnu trgovinu.

3.1. Bliža suradnja s državama članicama, Europskim parlamentom i civilnim društvom

Kao suzakonodavac uz Vijeće, Europski parlament također ima središnju ulogu osiguravanja potpunog demokratskog nadzora i odgovornosti tržišne politike. Parlament i Komisija pojačali su međusobnu komunikaciju osiguravajući sudjelovanje Parlamenta u svakom koraku pregovora.

Komisija će također pojačati svoje napore u cilju promicanja informirane rasprave u državama članicama i dubljeg dijaloga s civilnim društvom u cjelini. To je prilika za jačanje svijesti ljudi o tekućim i planiranim pregovorima o trgovini i ulaganjima i za prikupljanje povratnih informacija od uključenih dionika o predmetnim pitanjima.

U skladu s načelima programa Bolje regulative⁽²¹⁾, provest će se procjena učinka svake značajne inicijative u području trgovinske politike. Za vrijeme pregovora o glavnim sporazumima o trgovini, Komisija provodi procjene učinka održivosti kojima se omogućuje dubinska analiza mogućih gospodarskih, socijalnih i okolišnih učinaka sporazuma o trgovini, uključujući na MSP-ove, potrošače, pojedine gospodarske sektore, ljudska prava i zemlje u razvoju. Komisija također analizira gospodarski učinak sporazuma nakon zaključivanja i provodi *ex post* evaluacije nakon njihove provedbe. Procjene učinka i evaluacije od ključne su važnosti za oblikovanje čvrstih, transparentnih trgovinskih politika utemeljenih na dokazima.

Komisija će činiti sljedeće:

- bolje surađivati s Europskim parlamentom u kontekstu TTIP-a, pravila za sve pregovore,
- aktivno surađivati s civilnim društvom i općom javnosti u kontekstu dijaloga s civilnim društvom i dijaloga s građanima. Povjerenici će redovito posjećivati države članice i nacionalne parlamente i
- poticati će nacionalne vlade da budu proaktivnije u raspravi o trgovini.

3.2. Otvoreni postupak donošenja politika

Transparentnost je od temeljne važnosti za bolju regulaciju. Nedovoljnom transparentnošću umanjuje se legitimnost trgovinske politike EU-a i povjerenje javnosti. Potrebna je veća transparentnost u pregovorima o trgovini, posebno kada se odnose na pitanja nacionalne politike kao što je regulacija. Kao odgovor na te potrebe, Komisija je poduzela korake koji nikad prije nisu poduzeti, posebno objavu pregovaračkih prijedloga EU-a. Vijeće je isto tako objavilo direktive o pregovorima o TTIP-u i TiSA-i. Nadalje, Komisija na svom web-mjestu objavljuje informacije o sastancima koje sa svim zainteresiranim predstavnicima održavaju članovi Europske komisije, njihovi kabineti i glavni direktori.

Transparentnost bi se trebala primjenjivati u svim fazama pregovaračkog ciklusa od utvrđivanja ciljeva do samih pregovora i u fazi nakon pregovora.

Povrh postojećih mjera, Komisija će učiniti sljedeće:

- u trenutku pokretanja, tražiti od Vijeća da objavi sve direktive o pregovorima o sporazumu o slobodnoj trgovini odmah nakon donošenja,
- za vrijeme pregovora, proširiti praksu iz TTIP-a o objavi na internetu svih tekstova EU-a koji se odnose na sve pregovore o trgovini i ulaganjima i objasniti da svi novi partneri u pregovorima moraju slijediti transparentni postupak i
- po okončanju pregovora, odmah objaviti tekst sporazuma onakav kakav jest, ne čekajući okončanje pravne redakture teksta.

⁽²¹⁾ Europska komisija, Komunikacija „Bolja regulativa za bolje rezultate— Agenda EU-a” COM(2015) 215.

Trebalo bi dalje jačati i transparentnost u području zaštite trgovine. Iako EU već nadmašuje WTO-ove standarde otvorenosti, moguće je učiniti i više.

Komisija će činiti sljedeće:

- od prve polovice 2016. na dalje, osigurati veću transparentnost zainteresiranim strankama u slučajevima zaštite trgovine omogućujući im lakši pristup većem broju dokumenata putem posebne internetske platforme,
- također, od prve polovice 2016. na dalje, osigurati veću transparentnost općoj javnosti primjerice u odnosu na objavu nepovjerljive verzije pritužbi i zahtjeva za reviziju postojećih mjera, uključujući reviziju isteka i
- istražiti inicijative za daljnje povećanje transparentnosti u srednjem roku, kao što je mogućnost poboljšanja pristupa spisima o istrazi antidampinških mjera i mjera suzbijanja subvencija pravnih zastupnika zainteresiranih stranaka i proširenje pristupa opće javnosti nepovjerljivom spisu.

4. Trgovinska i ulagačka politika utemeljena na vrijednostima

Komisija neće stati na promjenama u postupku donošenja politika u području trgovine. Zabrinutost javnosti odnosi se na materijalna pitanja kao što su način na koji će regulacija i ulaganja biti obuhvaćeni sporazumima o trgovini i usklađenost politike EU-a sa širim europskim vrijednostima.

4.1. Aktivniji pristup očekivanjima javnosti u pogledu regulacije i ulaganja

4.1.1. Osiguravanje da potrošači mogu imati povjerenja u proizvode koje kupuju u globalnom gospodarstvu

Potrošači su imali koristi od uklanjanja prepreka trgovini, uživajući širi izbor proizvoda po nižim cijenama. Danas Europljani imaju pristup proizvodima sa svih kontinenata i mogu kupovati usluge zahvaljujući lakšem putovanju i digitalnim mrežama. Novim sporazumima o trgovini može se dodatno proširiti izbor i sniziti cijene. Međutim, potrošači brinu i za sigurnost proizvoda koje upotrebljavaju i za poštovanje ljudskih prava, prava radnika i okoliša u postupku proizvodnje tih proizvoda.

Potrošači imaju pravo znati što kupuju kako bi mogli donositi informirane odluke. Pravila jedinstvenog tržišta EU-a znače da potrošači mogu imati potpuno povjerenje u proizvode i usluge koje kupuju iz drugih država članica EU-a. Pravila EU-a o zdravstvu, sigurnosti, zaštiti potrošača, radnoj snazi i okolišu nalaze se među pravilima kojima se pruža najveća zaštita i jedna su od najučinkovitijih u svijetu. Međutim, to nije slučaj posvuda. U otvorenom globalnom gospodarstvu, u kojem se proizvodi proizvode u vrijednosnim lancima koji se jednako pružaju i kroz razvijene zemlje i kroz zemlje u razvoju, veći je izazov osigurati da potrošači mogu imati povjerenja u ono što kupuju. To je stvarnost na kojoj Komisija treba raditi.

Trgovinska i ulagačka politika EU-a mora odgovarati na potrebe potrošača jačanjem inicijativa društveno odgovornog poslovanja i dubinske analize u cijelom proizvodnom lancu s naglaskom na poštovanju ljudskih prava te socijalnim (uključujući prava radnika) i okolišnim aspektima vrijednosnih lanaca (vidi 4.2.3). Vlade država članica moraju istovremeno izvršiti svoju odgovornost primjene propisa EU-a o proizvodima i uslugama na uvozne i domaće proizvode.

Regulatornom suradnjom (vidi 2.1.4.) također se može pridonijeti visokim standardima. Uključivanjem partnera u regulatornu suradnju, Komisija može razmijeniti ideje i najbolju praksu i promicati standarde EU-a na način kojim će se potrošačima u cijelom svijetu omogućiti najviše i najdjelotvornije razine zaštite. Sporazumima o trgovini može se dati politički poticaj takvoj vrsti dijaloga. Međutim, za razliku od tradicionalnih pregovora o trgovini, regulatorna suradnja ne odnosi se na davanje i uzimanje niti na zamjenu jedne regulative drugom.

Komisija će činiti sljedeće:

- u skladu s postojećom trgovinskom politikom EU-a obećati da se niti jednim sporazum EU-a o trgovini neće uzrokovati niže razine zaštite potrošača, okoliša ili socijalne zaštite i zaštite radnika od onih koje danas postoje u Europskoj uniji niti će se njima ograničiti mogućnost EU-a i država članica da u budućnosti

poduzimaju mjere u cilju ostvarenja legitimnih ciljeva javne politike na temelju razine zaštite koju smatraju primjerenom. Razina zaštite povezana sa sporazumom o trgovini može se samo povećavati

- raditi s udruženjima potrošača, stručnim skupinama i relevantnim organizacijama civilnog društva kako bi osigurala da su trgovinska politika i politika ulaganja u skladu sa zahtjevima potrošača i
- pojačati analizu učinka trgovinske politike na potrošače u procjenama učinka i *ex-post* evaluacijama.

4.1.2. Promicanje novog pristupa ulaganjima

Dok je poticanje ulaganja u središtu gospodarskih prioriteta Komisije, zaštita ulaganja i arbitraža potaknule su strastvenu raspravu o pravičnosti i potrebi očuvanja prava javnih tijela na regulaciju u EU-u i partnerskim zemljama, posebno u kontekstu pregovora o TTIP-u.

Tijekom posljednjih 50 godina, države su stvorile gustu globalnu mrežu od više od 3200 bilateralnih ugovora o ulaganjima (BIT) — od kojih se 1400 odnosi na države članice EU-a — u cilju zaštite i poticanja ulaganja.

Tijekom trenutačne rasprave istaknut je rizik od zlouporabe odredbi koje su zajedničke mnogima od tih sporazuma kao i manjak transparentnosti i neovisnosti arbitara. Sada je globalno priznata potreba za provođenjem reforme i „iako je gotovo svaka zemlja dio globalnog režima ulaganja i ona u njemu ima stvaran interes, čini se da nitko nije u potpunosti njime zadovoljan”, kako je navedeno u posljednjem izvješću Unctada⁽²²⁾. Ne postavlja se pitanje treba li promijeniti sustav već kako to treba učiniti. Iako *status quo* nije mogućnost, osnovni cilj zaštite ulaganja valjan je jer pristranost protiv stranih ulagača i povrede vlasničkih prava još uvijek predstavljaju problem.

EU je u najboljem položaju — i ima posebnu odgovornost — predvoditi reformu globalnog režima ulaganja, kao njegov osnivač i glavni dionik. Komisija, koja ima nove odgovornosti zaštite ulaganja otkad je nadležnost za to područje Ugovorom iz Lisabona prenesena na EU, učinila je reformu svojim prioritetom i spremna je preuzeti vodstvo na globalnoj razini. Već je počela provoditi reformu sustava u kontekstu TTIP-a²³.

Komisija će činiti sljedeće:

- Prvo će uključiti moderne odredbe u bilateralne sporazume stavljajući veći naglasak na pravo države na regulaciju, što u prošlosti nije dovoljno isticano. Bilateralnim sporazumima EU-a početak će pretvaranje starog sustava rješavanja sporova između ulagača i države u javni sustav sudova za ulaganja koji se sastoji od prvostupanjskog suda i žalbenog suda koji djeluju kao tradicionalni sudovi. Postojat će jasni kodeksi ponašanja u cilju izbjegavanja sukoba interesa i neovisni suci s visokim tehničkim i pravnim kvalifikacijama koje se mogu usporediti s onima koje moraju imati članovi trajnih međunarodnih sudova, kao što je Međunarodni sud pravde i Žalbeno tijelo WTO-a
- usporedno s time, surađivat će s partnerima u cilju postizanja dogovora oko potpuno opremljenog, trajnog Međunarodnog suda za ulaganja
- dugoročno podupirati ugrađivanje pravila o ulaganjima u WTO. To bi bila prilika za pojednostavljenje i ažuriranje postojeće mreže bilateralnih sporazuma u cilju uspostave jasnijeg, legitimnijeg i uključivijeg sustava i
- prije isteka svog mandata, ustanoviti koliki je napredak postignut, revidirati komunikaciju iz 2010. o međunarodnim ulaganjima²⁴ i izraditi plan za dalje.

4.2. Trgovinski program za promicanje održivog razvoja, ljudskih prava i dobrog upravljanja

U Ugovorima EU-a od EU-a se zahtijeva da promiče svoje vrijednosti, uključujući razvoj siromašnih zemalja, visoke socijalne standarde i standarde zaštite okoliša te poštovanje ljudskih prava u cijelom

⁽²²⁾ Unctad, Izvješće o ulaganjima u svijetu, 2015.

⁽²³⁾ Komisijin nacrt teksta TTIP-a– ulaganja http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2015/september/tradoc_153807.pdf

⁽²⁴⁾ Komunikacija Komisije Prema sveobuhvatnoj europskoj politici međunarodnih ulaganja COM (2010) 343

svijetu. U tom pogledu, trgovinska i ulagačka politika moraju biti u skladu s drugim instrumentima vanjskog djelovanja EU-a.

Jedan je od ciljeva EU-a osigurati da se gospodarski rast odvija u kontekstu socijalne pravde, poštovanja ljudskih prava, visokih standarda rada i zaštite okoliša te zaštite zdravlja i sigurnosti. To se primjenjuje na vanjske i unutarnje politike, a u uključuje i trgovinsku i ulagačku politiku. EU ima vodeću ulogu u integraciji ciljeva održivog razvoja u trgovinsku politiku i pretvaranju trgovine u djelotvoran alat za promicanje održivog razvoja u cijelom svijetu. Važnost mogućeg doprinosa trgovinske politike održivom razvoju nedavno je potvrđena u Programu za održivi razvoj 2030., uključujući SDG-ove, koji će prevoditi globalne aktivnosti sljedećih 15 godina.

4.2.1. Uporaba trgovine i ulaganja za podupiranje uključivog rasta u zemljama u razvoju

EU predvodi uporabu trgovinske politike za promicanje razvoja najsiromašnijih zemalja.

- **EU je najotvorenije tržište za izvoz iz zemalja u razvoju.** Inicijativa „Sve osim oružja” (EBA) iz 2011. ⁽²⁵⁾ bila je radikalna u pogledu potpunog otvaranja tržišta EU-a LDC-ovima, bez carina ili kvota. Bila je djelotvorna. Osim energije, EU iz LDC-ova uvozi više nego Sjedinjene Države, Kanada, Japan i Kina zajedno. EU je isto sklopio uspješne sporazume o gospodarskom partnerstvu (EPA) s Afričkim, karipskim i pacifičkim zemljama, posebno nedavno u Africi (vidi 5.2.3).
- **Cilj je EU-a podržati razvoj na način da omogući državama da se uključe u regionalne i globalne vrijednosne lance i da napreduju u njima.** EU je oslabio pravila podrijetla u Općem sustavu povlastica (OSP). Ona su sada jednostavnija, lakše se s njima uskladiti i nude više mogućnosti za podugovaranje na temelju regionalne i transregionalne kumulacije među državama. EU i njegove države članice također su poticali napore „Potpore za trgovinu” koja čini više od trećine globalne potpore u iznosu od 11 milijardi EUR godišnje.
- **U skladu s načelom usklađenosti politike za razvoj,** EU mora osigurati da se njegovim inicijativama za poticanje trgovine i ulaganja pridonesu održivom rastu i otvaranju novih radnih mjesta te da se umanje negativni učinci na LDC-ove i ostale države kojima je potpora najviše potrebna. To je posebno relevantno u odnosu na TTIP budući da su EU i SAD dva najvažnija svjetska tržišta za robu i usluge zemalja u razvoju.

Komisija će činiti sljedeće:

- provesti srednjoročnu reviziju GSP-a do 2018., odnosno učiti iz glavnih postignuća u okviru sustava GSP+.
- Revizija će biti prilika za pregled naučenih pouka o povlasticama za robu te će se razmotriti mogućnost uvođenja istih povlastica za usluge za LDC-ove u program EBA u skladu s nedavnim odricanjem od odgovornosti za LCD-ove u vezi s uslugama dogovorenima na WTO-u
- preispitati, zajedno s državama članicama EU-a, zajedničku strategiju EU-a „Potpora za trgovinu” iz 2007. ⁽²⁶⁾ u cilju jačanja sposobnosti zemalja u razvoju da iskoriste prilike koje se nude u okviru sporazuma o trgovini, u skladu s Programom za održivi razvoj 2030.
- predložiti, u kontekstu TTIP-a i drugih pregovora o regulatornim pitanjima, mogućnosti za jačanje šire međunarodne regulatorne suradnje s pozitivnim učincima prelijevanja u trećim zemljama, posebno u zemljama u razvoju
- poduzeti dubinsku analizu mogućih učinaka novih sporazuma o slobodnoj trgovini na LDC-ove u procjenama učinka održivosti, u cilju izrade pratećih mjera ako je potrebno i
- nastaviti podupirati smisleni paket LDC-a u kontekstu zaključivanja kruga pregovora iz Dohe i tražiti od G20, WTO-a i drugih međunarodnih foruma pažljivo praćenje učinka zaštitnih mjera trećih zemalja na LDC-ove i načina njihova uklanjanja.

⁽²⁵⁾ Uredba Vijeća 2001/416/EZ, 28. veljače 2001., SL L 60.

⁽²⁶⁾ Zaključci Vijeća Europske unije o „Strategiji Europske unije o pomoći za trgovinu: Jačanje podrške EU-a usmjerene na potrebe trgovinskoga sektora u zemljama u razvoju, Doc.14470/07, 29. listopada 2007.

4.2.2. Promicanje održivog razvoja

EU također predvodi uporabu trgovinske politike za promicanje društvenih i okolišnih stupova održivog razvoja. To se vrši na pozitivan način koji se zasniva na poticajima i bez skrivenog zaštitničkog programa.

- **Sustav GSP+ inovativni je alat kojim se nude poticaji i potpora za ljudska prava, održivi razvoj i dobro upravljanje** u zemljama koje su se obvezale provoditi ključne međunarodne konvencije u tim područjima.
- **EU ima ključnu ulogu u nastavku pregovora o sporazumu o ekološkim proizvodima (EGA) s 16 drugih velikih članova WTO-a.** Cilj je olakšati trgovinu ključnim tehnologijama kao što su proizvodnja obnovljive energije, gospodarenje otpadom i kontrola onečišćenja zraka i pridonositi borbi protiv klimatskih promjena i zaštiti okoliša.
- **Najnoviji sporazumi o slobodnoj trgovini EU-a također sustavno uključuju odredbe o trgovini i održivom razvoju.** Cilj je u najvećoj mogućoj mjeri iskoristiti mogućnosti povećane trgovine i ulaganja za pošten rad i zaštitu okoliša, uključujući borbu protiv klimatskih promjena i sudjelovanje s partnerskim državama u postupku suradnje kojim se promiču transparentnost i sudjelovanje civilnog društva. Odredbama se omogućuje i neovisna i nepristrana revizija.

Kako sporazumi o slobodnoj trgovini budu stupali na snagu, EU će morati osigurati učinkovitu provedbu i primjenu odredbi o trgovini i održivom razvoju, uključujući nudeći odgovarajuću potporu putem razvojne suradnje. To je ključni korak za uvođenje promjena u praksi. Ispunjivanje obveza povezanih s radnim pravima i zaštitom okoliša može biti veliki izazov za neke od naših trgovinskih partnera. Komisija je spremna pomoći trgovinskim partnerima da poboljšaju situaciju. Boljom koordinacijom programa pomoći i suradnje omogućit će se EU-u da iskoristi prilike i uspostavi bliži trgovinski odnos za promicanje tog programa utemeljenog na vrijednostima.

Komisija će činiti sljedeće:

- usredotočit će se na provedbu dimenzija sporazuma o slobodnoj trgovini koje se odnose na održivi razvoj. To bi trebala biti ključna sastavnica pojačanog partnerstva s državama članicama, Europskim parlamentom i dionicima u pogledu provedbe sporazuma o slobodnoj trgovini te dijaloga s civilnim društvom
- dati prednost učinkovitoj provedbi ključnih radnih standarda (ukidanje rada djece i prisilnog rada, zabrana diskriminacije na radnom mjestu, sloboda udruživanja i kolektivnog pregovaranja) te zdravlja i sigurnosti na radu u provedbi sporazuma o slobodnoj trgovini i GSP-a
- dati u sporazumima o slobodnoj trgovini veći prioritet održivom upravljanju i očuvanju prirodnih resursa (bioraznolikosti, tla i vode, šuma i drvene građe, riba i divljih životinja) i borbi protiv klimatskih promjena te njihovoj provedbi
- ponuditi bolje povezivanje trgovinskih instrumenata politike s ciljem zaštite radnih prava i zaštite okoliša (GSP, poglavlja o održivom razvoju u sporazumima o slobodnoj trgovini) kako bi se pridonijelo mjerama pomoći/suradnje u tim područjima u cilju pomoći našim partnerima da osiguraju visoku razinu zaštite
- promicati uvođenje ambicioznog i inovativnog poglavlja o održivom razvoju u sve sporazume o trgovini i ulaganjima. U TTIP-u, on bi trebao sadržavati dalekosežne obveze u pogledu svih ključnih radnih prava u skladu s temeljnim konvencijama Međunarodne organizacije rada (MOR) te osiguranja visoke razine zdravlja i sigurnosti na radu i primjerenih uvjeta rada u skladu s Programom za dostojanstven rad Međunarodne organizacije rada. Također bi trebao sadržavati dalekosežne obveze o zaštiti okoliša u odnosu na multilateralne sporazume o zaštiti okoliša
- uzeti u obzir pitanja održivog razvoja u svim relevantnim područjima sporazuma o slobodnoj trgovini (na primjer, energija i sirovine ili javna nabava) i
- podupirati bitan ishod u pregovorima o EGA-i. Trebalo bi ukloniti carine za zelene proizvode, otvoriti tržišta zelenim uslugama i uključiti mehanizam za ukidanje necarinskih prepreka u budućnosti. Komisija želi olakšati dodavanje novih proizvoda na popis i omogućiti što većem broju zemalja da se pridruže inicijativi.

4.2.3. Osiguravanje odgovornog upravljanja opskrbnim lancima

Odgovorno upravljanje globalnim opskrbnim lancima od ključne je važnosti za usklađivanje trgovinske politike s europskim vrijednostima. EU je već poduzeo korake s određenim partnerima (npr. Pakt o održivosti za Bangladeš i Inicijativa o radnim pravima s Mjanmarom) te o određenim pitanjima (inicijativa konfliktnih minerala⁽²⁷⁾, propisi o nezakonitoj sječi⁽²⁸⁾, kriteriji održivosti za biogoriva⁽²⁹⁾, korporativno izvješćivanje o pitanjima opskrbnih lanaca⁽³⁰⁾, korporativna transparentnost u vezi s plaćanjima koja vladi izvršavaju šumske industrije vađenja ili eksploatacije šuma⁽³¹⁾). Komisija će te politike dalje razvijati u nadolazećim godinama. One su složene i moraju uključivati niz javnih i privatnih dionika i dionika civilnog društva u cilju uvođenja smislenih promjena u praksi. One također uključuju mješavinu mehaničkih i inovativnih alata i zakonodavnih promjena.

Komisija će činiti sljedeće:

- zajedno s visokim predstavnikom, podržati provedbu Vodećih načela UN-a o poslovanju i ljudskim pravima, Globalnog sporazuma UN-a i Tripartitne deklaracije za multinacionalna poduzeća i socijalnu politiku Međunarodne organizacije rada i poticati trgovinske partnere EU-a da se usklade s tim međunarodnim načelima, a pogotovo sa Smjernicama OECD-a za multinacionalna poduzeća
- aktivno promicati prihvaćanje ambicioznih pristupa EU-a konfliktnim mineralima i nezakonitoj sječi na međunarodnoj razini, što predstavlja nadogradnju rada OECD-a, UN-a i G7
- usko surađivati s ILO-om i OECD-om na razvoju globalnog pristupa unaprjeđenju uvjeta rada u odjevnom sektoru
- utvrditi i ocijeniti nove sektorske ili zemljopisne prilike za dodatna odgovorna partnerstva u opskrbnom lancu i
- povećati transparentnost u opskrbnim lancima i poboljšati informiranost potrošača stvaranjem dodatnih poticaja za dubinske analize opskrbnog lanca velikih trgovačkih društava u EU-u, posebno godišnjom objavom popisa izvješća koja podnose trgovačka društva koja „odgovorno izvješćuju o opskrbnom lancu”³².

4.2.4. Promicanje poštenih i etičkih trgovinskih programa

Promicanjem poštenih i etičkih trgovinskih programa odražava se potražnja potrošača EU-a i pridonosi se razvoju održivijih trgovinskih prilika za male proizvođače u trećim zemljama. Danas nema dovoljno informacija o poštenim trgovinskim programima za proizvođače i potrošače u EU-u. Komisija ima ulogu u olakšavanju te veze i jačanju svijesti u ponudi i potražnji.

Komisija će činiti sljedeće:

- iskoristiti postojeću strukturu za provedbu sporazuma o slobodnoj trgovini za promicanje programa poštene trgovine i drugih programa osiguranja održivosti, kao što je program organske proizvodnje EU-a
- sustavnije uključiti poštenu i etičku trgovinu u nadolazeću reviziju strategije EU-a „Potpora za trgovinu” i izvješćivati o projektima povezanim s poštenom trgovinom u okviru svojeg godišnjeg izvješća o „Potpori za trgovinu”
- u suradnji s Visokim predstavnikom i putem delegacija EU-a promovirati program poštene i etičke trgovine malim proizvođačima u trećim zemljama nastavljajući se na postojeće inicijative najbolje prakse

⁽²⁷⁾ Europska komisija, Prijedlog Uredbe COM(2014) 111.

⁽²⁸⁾ Uredba 2010/995/EU, 20. listopada 2010., SL L 295; Delegirana uredba Komisije 2012/363/EU, 23. veljače 2012., SL L 115; Provedbena Uredba Komisije 2012/607/EU, 6. srpnja 2012., SL L 177.

⁽²⁹⁾ Uredba Komisije 2014/1307/EU, 8. prosinca 2014., SL L 351; Direktiva 2009/28/EZ Europskog parlamenta i Vijeća, 23. travnja 2009., SL L 140.

⁽³⁰⁾ Direktiva 2014/95/EU, 22. listopada 2014., SL L 330; Direktiva 2013/34/EU od 26. lipnja 2013., SL L 182.

⁽³¹⁾ Direktiva 2013/50/EU, 22. listopada 2013., SL L 294.

³² Direktivom 2014/95/EU zahtijeva se objavljivanje nefinancijskih informacija i informacija o raznolikosti određenih velikih poduzeća i grupa.

- pojačati potporu za rad u međunarodnim forumima, kao što je Međunarodni trgovinski centar, radi prikupljanja podataka o tržištu koji se odnose na poštena i etička tržišta, koji bi potom mogli služiti kao osnova za praćenje razvoja tržišta i
- razviti aktivnosti podizanja svijesti u EU-u, posebno radeći s lokalnim tijelima vlasti u EU-u s pomoću mogućeg pokretanja nagrade „Grad EU-a za poštenu i etičku trgovinu”.

4.2.5. Promicanje i zaštita ljudskih prava

Trgovinska politika može biti snažan alat za jačanje poštovanja ljudskih prava u trećim zemljama zajedno s drugim politikama EU-a, posebno vanjskom politikom i razvojnom suradnjom. Posebnu pozornost treba posvetiti povredama ljudskih prava na koje se nailazi u globalnim opskrbnim lancima, kao što su najgori oblici prisilnog rada djece, prisilnog rada u zatvorima, prisilnog rada uslijed trgovanja ljudima i oduzimanja zemljišta. Pitanja ljudskih prava sve se više ugrađuju u bilateralne sporazume o slobodnoj trgovini EU-a, u jednostrane povlastice (posebno u sustav GSP+) i u politiku EU-a za kontrolu izvoza. Na primjer, u slučajevima teških i sustavnih povreda ljudskih prava, države korisnice izgubile su svoje povlastice u okviru sustava GSP-a (npr. Šri Lanka, Bjelarus, Mjanmar/Burma) dok se situacija nije znatno poboljšala. Komisija je također razvila smjernice kao pomoć ispitivanju učinka inicijativa trgovinske politike na ljudska prava u EU-u i partnerskim zemljama.

Komisija želi postići učinkovitu kontrolu izvoza predmeta koji se upotrebljavaju za mučenje i smrtnu kaznu te ona podržava reviziju koja je u tijeku.³³ Strogo provođenje i razmjena informacija između tijela vlasti nužni su za postizanje cilja EU-a o ukidanju smrtne kazne i kontroli proizvoda koji se upotrebljavaju za nehumano postupanje.

Komisija će činiti sljedeće:

- osigurati provedbu odredbi o trgovini i ulaganjima u akcijskom planu EU-a za ljudska prava za razdoblje 2015. – 2018.⁽³⁴⁾
- zajedno s Visokim predstavnikom, pojačati dijalog s određenim državama u okviru GSP-a i korisnicima EBA-a u kojima EU može imati najveći učinak na borbu protiv povreda ljudskih prava, učeći iz pristupa praćenju koji je poduzet s partnerima u sustavu GSP+ i biti spremna obustaviti povlastice iz GSP-a u najtežim slučajevima
- pridonijeti međunarodnom cilju uklanjanja najtežih oblika rada djece ⁽³⁵⁾ i ukidanju prisilnog rada u zatvorima radeći s trećim zemljama (posebno onima s kojima EU nudi GSP ili ima sporazume) i promicanjem partnerstava i rješenja s više dionika, ako je primjenjivo
- pojačati analizu učinka trgovinske politike na ljudska prava u procjenama učinka i *ex-post* evaluacijama utemeljenima na nedavno razvijenim smjernicama i
- predložiti ambicioznu modernizaciju politike EU-a za kontrolu izvoza robe dvojne namjene, uključujući i sprječavanje zlouporabe sustava digitalnog nadzora i zadiranja u privatnost ⁽³⁶⁾ čiji su rezultat povrede ljudskih prava.

³³ Prijedlog Komisije za uredbu o izmjeni Uredbe Vijeća (EZ) br. 1236/2005 – COM (2014)0001

⁽³⁴⁾ Zaključci vijeća o Akcijskom planu za ljudska prava i demokraciju za razdoblje 2015. – 2019., Doc. 10897/15, 20. srpnja 2015.

⁽³⁵⁾ Radni dokument Službi Komisije „Trgovina i najteži oblici rada djece”, SWD(2013) 173.

⁽³⁶⁾ Europska komisija, Komunikacija „Pregled politike za kontrolu izvoza: kako osigurati sigurnost i konkurentnost u svijetu koji se mijenja”, COM(2014) 244.

4.2.6. Borba protiv korupcije i promicanje dobrog upravljanja

Korupcija je bolest gospodarstava i društava. Ona sprječava razvoj zemalja, narušava sustav javne nabave, uzrokuje uzaludno trošenje nedovoljnih javnih sredstava, obeshrabruje ulaganja, sprječava trgovinu i uzrokuje nepošteno tržišno natjecanje. Njome se umanjuje vladavina prava i povjerenje građana.

Trgovinskom politikom već se pridonosi borbi protiv korupcije, na primjer, povećanjem transparentnosti propisa i postupaka javne nabave i pojednostavljivanjem carinskih postupaka. U okviru sustava GSP+, EU nudi trgovinske povlastice državama koje su potvrdile i provode međunarodne konvencije koje se odnose na dobro upravljanje, uključujući Konvenciju UN-a protiv korupcije ⁽³⁷⁾.

Sporazumi o trgovini mogli bi se dalje upotrebljavati u borbi protiv korupcije i njima bi se mogla osigurati provedba međunarodnih konvencija i načela u praksi.

Komisija će činiti sljedeće:

- upotrijebiti sporazume o slobodnoj trgovini za praćenje nacionalne reforme u pogledu vladavine prava i upravljanja i uspostaviti mehanizam savjetovanja za slučajeve sustavne korupcije i slabog upravljanja te
- predložiti pregovore o ambicioznim odredbama o borbi protiv korupcije u svim budućim sporazumima o trgovini, počevši s TTIP-om.

5. Program pregovora usmjeren na budućnost u cilju oblikovanja globalizacije

Za ostvarivanje potpunog potencijala trgovine bit će potreban ambiciozni program multilateralnih i bilateralnih pregovora usmjeren na budućnost.

5.1. Oživljavanje multilateralnog sustava trgovine

Multilateralni sustav mora i dalje biti temelj trgovinske politike EU-a. Pravilnik WTO-a temelj je svjetskog trgovinskog poretka. Međutim, unatoč nekim unaprjeđenjima, on se posljednjih dva desetljeća većinom nije mijenjao jer nisu završeni pregovori u okviru kruga iz Dohe i zato što su članovi WTO-a svoje napore usmjerili negdje drugdje. EU bi trebalo učiniti sve što je u njegovoj moći kako bi WTO ponovno postao središnji forum za trgovinske pregovore. Svi imaju koristi od globalnih pravila koja se primjenjuju na gotovo sve zemlje, njih 161 prema posljednjim podacima. Najveći gubitnici neuspješnog napretka u okviru WTO-a bile bi najranjivije zemlje u razvoju te zemlje bez aktivnih bilateralnih ili regionalnih programa.

5.1.1. Ostvarivanje napretka u WTO-u

Kako bi se mogao ponovno nametnuti kao pokretač liberalizacije globalne trgovine i najistaknutiji forum za trgovinske pregovore, WTO prvo mora okrenuti novi list u pogledu DDA-e. Za to će biti potreban snažan osjećaj odgovornosti svih njegovih članova. Deseta ministarska konferencija WTO-a koja se u prosincu 2015. treba održati u Najrobiju i koja je ujedno prva takva konferencija koja se održava u Africi dolazi u ključnom trenutku. EU je spremna odigrati svoju ulogu u postizanju dogovora, iako uspjeh ne ovisi samo o EU-u. Parametri o kojima se pregovaralo 2008. – kada se posljednji put ozbiljno pokušalo zaključiti krug pregovora – nisu uspjeli. S obzirom na događaje koji su uslijedili postaje sve jasnije da ih neće biti moguće zaključiti na toj osnovi. Članovi WTO-a trebali bi priznati potrebu za znatnim promjenama.

Na temelju sporazuma iz Najrobija, EU bi trebao nastojati oživiti WTO

- **Prvo, povjeravanjem WTO-u glavne uloge u razvoju i jačanju pravila o globalnoj trgovini**, od intelektualnog vlasništva do carina, od digitalne trgovine do dobre regulatorne prakse. Nedavnih se godina pokazalo da, unatoč nedovoljnom napretku u WTO-u, trgovinski partneri i dalje razvijaju odgovore na promjene u globalnoj trgovinskoj stvarnosti, ali to čine bilateralno i regionalno. Međutim, kada se pravila razvijaju izvan WTO-a u stotinama zasebnih regionalnih sporazuma, posljedičnom nedosljednošću mogla bi

⁽³⁷⁾ Europska komisija, Komunikacija „Borba protiv korupcije u EU-u” COM(2011) 308.

se zapravo otežati trgovina, posebno za MSP-ove. Paradoksalno je da se to događa istovremeno s pojavom globalnih vrijednosnih lanaca, koji zapravo istinski globalni skup pravila čine važnijim nego ikad. Disciplina u području nacionalne potpore poljoprivredi kojom se narušava trgovina ili pravila mogu se učinkovito razviti samo u WTO-u.

- **Drugo, ostvarivanjem rezultata s pomoću usmjerenijeg pristupa.** Ministarska konferencija u Baliu 2013. bila je uspješna jer su članovi raspravljali o svakom pitanju zasebno. To se pokazalo djelotvornijim od pristupa jednog pothvata u okviru kojeg nije moguće dogovoriti pojedinačne ishode dok se ne postigne dogovor o svim stavkama na opsežnom dnevnom redu. Nakon Najrobija, pregovori o pojedinim pitanjima mogu biti uspješniji način za provedbu programa WTO-a od još jednog opsežnog i složenog kruga pregovora. Takav bi se pristup mogao istražiti kao novost u WTO-u i mogao bi se ostvariti dodatni napredak u područjima u kojima već postoje obveze. Mogla bi se pojačati uloga WTO-a u pogledu poticanja razmjene informacija i praćenja razvoja politike, posebno o pravilima razvijenima u kontekstu sporazuma o slobodnoj trgovini.
- **Treće, predlaganjem da podskup članova WTO-a može ostvariti napredak u pogledu određenog pitanja,** ali ostavljajući mogućnost zainteresiranim članovima WTO-a da im se pridruže u kasnijoj fazi. Time bi se omogućilo sklapanje novih plurilateralnih sporazuma u okviru WTO-a, a plurilateralni sporazumi o kojima se trenutačno pregovara izvan organizacije lakše bi se obuhvatili WTO-om.

Provedba navedena tri načela bila bi u interesu svih članova WTO-a – a posebno najmanjih i najsiromašnijih. Uključivost se osigurava omogućujući svim članovima WTO-a da učinkovito izrade pravila koja se primjenjuju na globalnu trgovinu unutar WTO-a i kako ne bi bili prisiljeni ići van njega da bi mogli napredovati. Kada pregovori ne bi ovisili o pregovorima o pristupu tržištu, kada svako pojedino pitanje ne bi ovisilo o svim ostalim pitanjima i kad čitavo kolektivno članstvo ne bi ovisilo o pojedinom članu, WTO bi dobio prijeko potrebnu dinamiku. Tako bi se mogao učinkovitije suočavati s izazovima moderne globalne trgovine, kao što su digitalno gospodarstvo, rastuća važnost usluga, ograničenja izvoza i složenost pravila o podrijetlu.

Te promjene, međutim, nisu dovoljne. Kako bi se mogla postići potpuna revitalizacija WTO-a, svi će članovi morati analizirati glavne uzroke trenutačne mrtve točke. Prava prepreka u pregovorima do sada nije institucionalne ili tehničke prirode niti je povezana sa sadržajem dnevnog reda već ovisi o volji sudionika da pronađu kompromis. Iz toga se može zaključiti da se sustav WTO-a nije razvijao jednakom brzinom kao globalna gospodarska stvarnost. Došlo je do velike promjene u relativnoj gospodarskoj snazi glavnih trgovinskih partnera koja se ne odražava u potpunosti u sustavu WTO-a. Posljedica toga bila je sve veća neravnoteža između doprinosa velikih zemalja s tržištima u nastajanju sustavu multilateralne trgovine i koristi koje one imaju od toga. Ova sklonost koja je već bila opipljiva u trenutku pokretanja DDA otada se znatno povećala i nastaviti će se povećavati u budućnosti.

Ponovna uspostava ravnoteže između relativnog doprinosa razvijenih zemalja i novonastalih zemalja sustavu ključni je uvjet za daljnji napredak. To je vrlo osjetljivo političko pitanje i trenutačno nema poticaja za njegovo brzo rješavanje. Međutim, neće biti moguće provesti dubinske promjene u načinu funkcioniranja WTO-a dok sustav ne prođe tu prepreku.

Komisija će, kratkoročno, činiti sljedeće:

- aktivno ustrajati na zaključenju kruga pregovora iz Dohe

i dugoročno:

- nastojati ugraditi razvoj pravila o globalnoj trgovini u središte WTO-a
- predlagati usmjerenije, ciljne ishode u WTO-u
- podupirati cilj kritične mase članova za provođenje inicijativa u okviru WTO-a i
- donositi prijedloge u kojima će se bolje odražavati različite sposobnosti članova WTO-a za pridonnošenje sustavu, na temelju dinamičkih pristupa i pristupa specifičnih za pojedine sektore/pitanja.

5.1.2. Izrada otvorenog pristupa bilateralnim i regionalnim sporazumima

EU mora sklapati bilateralne i regionalne sporazume na način kojim se podupire vraćanje WTO-a u središte globalnih aktivnosti trgovinskih pregovora. Sporazumi o slobodnoj trgovini mogu služiti kao laboratorij za globalnu liberalizaciju trgovine. EU bi trebao izrađivati buduće prijedloge WTO-a za popunjavanje praznina u multilateralnom pravilniku i smanjivanje fragmentiranosti zbog rješenja dobivenih u okviru bilateralnih pregovora.

EU bi u svoje sporazume o slobodnoj trgovini trebao uključiti odgovarajuće mehanizme kojima se omogućuje drugim zainteresiranim zemljama da im se pridruže u budućnosti, ako su spremne zadovoljiti uspostavljenu razinu ambicioznosti. EU je taj pristup već primjenjivao u kontekstu pregovora o TiSA-i ustrajući od samog početka da se taj plurilateralni sporazum mora temeljiti na multilateralnoj arhitekturi Općeg sporazuma o trgovini uslugama i biti otvoren svim članovima WTO-a koji se žele pridružiti. Drugi je primjer sporazum o slobodnoj trgovini koji je EU potpisao s Kolumbijom i Peruom 2012. i kojem će pristupiti Ekvador nakon pregovora koji su zaključeni u srpnju 2014. Nekoliko država pokazalo je interes za pridruživanje budućem sporazumu o TTIP-u. To bi se moglo istražiti, počevši od zemalja koje imaju bliske odnose s EU-om ili SAD-om i koje su spremne zadovoljiti visok stupanj ambicioznosti. Sličan pristup mogao bi se slijediti povezivanjem postojećih i budućih sporazuma o slobodnoj trgovini EU-a u regiji Azije i Pacifika koja je od ključne važnosti za funkcioniranje globalnih vrijednosnih lanaca.

EU je već poduzeo konkretne korake prema interoperabilnosti svojih sporazuma olakšavanjem kumulacije podrijetla. Obično proizvodi zadovoljavaju uvjete za bescarinski pristup tržištu EU-a na temelju sporazuma o slobodnoj trgovini samo ako imaju određeni postotak vrijednosti iz partnerske zemlje ili se određeni ključni koraci u proizvodnom postupku događaju u partnerskoj zemlji ili ako su ti proizvodi podrijetlom iz partnerske zemlje. Ako je moguće kumulirati podrijetlo, ulazne vrijednosti mogu se uzimati iz određenih drugih zemalja koje isto imaju sporazuma o slobodnoj trgovini s EU-om te one i dalje imaju bescarinski pristup. Na primjer, to je već slučaj između EU-a, Sredozemne regije i država EFTA-e. Smatra se da se na ulazne vrijednosti iz jedne države u drugu mogu primjenjivati carinske povlastice iz sporazuma o slobodnoj trgovini u okviru „Sustava paneuropsko-mediteranske kumulacije”. Kumulacijom podrijetla smanjuju se napetosti između bilateralne prirode sporazuma o slobodnoj trgovini i fragmentacije postupka proizvodnje u vrijednosnim lancima različitih zemalja.

Komisija će činiti sljedeće:

- razviti doprinose u cilju rješavanja ključnih izazova s kojima se suočava WTO na temelju rješenja postignutih u okviru bilateralnih i regionalnih inicijativa
- pokazati spremnost za otvaranje sporazuma o slobodnoj trgovini, uključujući TTIP i carinske sporazume, trećim zemljama koje su im se voljne pridružiti, pod uvjetom da zadovoljavaju visok stupanj ambicioznosti i
- istražiti mogućnost, u okviru tekućih pregovora, za provedbu kumulacije podrijetla zemljama s kojima EU i njegovi partneri na temelju sporazuma o slobodnoj trgovini već imaju sporazume o slobodnoj trgovini.

5.2. Promicanje bilateralnih odnosa

Naš bilateralni pristup trebao bi se temeljiti na tri vodeća načela.

- **Kako bi se trgovinskom politikom EU-a mogla stvoriti radna mjesta i potaknuti rast, naši prioriteti za pokretanje pregovora moraju se i dalje prvenstveno temeljiti na gospodarskim kriterijima,** ali se moraju uzeti u obzir i spremnost partnera i širi politički kontekst.
- **sporazumima o slobodnoj trgovini mora se osigurati uzajamno i učinkovito otvaranje utemeljeno na visokom stupnju ambicioznosti.** To podrazumijeva sveobuhvatno uklanjanje prepreka i učinkovitu provedbu i izvršenje bez ostavljanja prostora za nove prepreke kojima će biti zamijenjene stare. EU svejedno mora zadržati fleksibilan pristup pregovorima o sporazumima o slobodnoj trgovini kako bi mogao uzeti u obzir gospodarske stvarnosti svojih partnera.

- **EU će u budućnosti morati poboljšati usklađenost svog pristupa zemljama s tržištima u nastajanju na multilateralnoj, bilateralnoj i unilateralnoj razini.** Posebno bi se s onim zemljama koje su savladale GSP, trebalo očekivati gotovo potpunu uzajamnost u našim budućim bilateralnim sporazumima.

5.2.1. Rezultati sa Sjedinjenim Državama i Kanadom

TTIP predstavlja najambicioznije strateške pregovore o trgovini u kojima je EU ikada sudjelovao. Njime će se osnažiti odnos Europe sa Sjedinjenim Državama, našim najvažnijim političkim saveznikom i najvećim izvoznim tržištem te se osigurati učinkovit laboratorij za globalna pravila. Nakon 10 krugova pregovora od srpnja 2013., razabiru se obrisi nečega što bi se moglo razviti u uravnoteženi sporazum. S gledišta EU-a, to bi uključivalo sljedeće:

- ambiciozni i uravnoteženi paket za pristup tržištu koji se može usporediti sa sporazumom o slobodnoj trgovini EU-a s Kanadom;
- novi pristup regulatornoj suradnji te konkretne regulatorne ishode u ključnim sektorima uz potpuno poštovanje razine zaštite i regulatorne neovisnosti svake strane i
- modernizacija pravila o međunarodnoj trgovini, uključujući u područjima kao što su održivi razvoj, borba protiv korupcije, aspekti energetike i sirovina povezani s trgovinom i ulaganja.

Sveobuhvatni gospodarski i trgovinski sporazum (CETA) s Kanadom najsveobuhvatniji je sporazum o slobodnoj trgovini EU-a do danas. CETA je inovativni sporazum u kojem je predviđena ambiciozna liberalizacija trgovine i ulaganja. Njime će se stvoriti znatne gospodarske prilike za europska trgovačka društva, potrošače i opću javnost te promicati standardi EU-a. On uključuje dosad neviđene obveze Kanade u pogledu javne nabave i oznaka zemljopisnog podrijetla.

Komisija će činiti sljedeće:

- nastojati sklopiti ambiciozan, sveobuhvatan i uzajamno koristan TTIP kao jedan od njezinih 10 glavnih prioriteta u ovom mandatu i
- dostaviti CETA-u Vijeću i Europskom parlamentu na odobrenje čim prije moguće tijekom 2016.

5.2.2. Strateško djelovanje u regiji Azije i Pacifika

Ova je regija od ključne važnosti za europske gospodarske interese. EU je već zakoračio u Aziju ambicioznim sporazumom s Južnom Korejom, strategijom ASEAN koja je utemeljena na pojedinačnim sporazumima kao sastavnim elementima okvira EU-ASEAN između regija, pregovorima o sporazumu o slobodnoj trgovini s Japanom i tekućim pregovorima o ulaganjima s Kinom o Mjanmarom. Tu će se azijsku strategiju morati provoditi, konsolidirati i obogaćivati sljedećih nekoliko godina.

Sklapanje sporazuma o slobodnoj trgovini s Japanom strateški je prioritet koji bi trebao dovesti ne samo do povećanja bilateralne trgovine i ulaganja već i do veće gospodarske integracije, bliže suradnje između trgovačkih društava EU-a i Japana i bliže suradnje između EU-a i Japana u međunarodnim regulatornim i normizacijskim tijelima.

EU radi na produbljivanju i ponovnom uspostavljanju ravnoteže u našem odnosu s Kinom na uzajamno koristan način. Trenutačni pregovori o bilateralnom sporazumu o ulaganjima glavni su prioritet za ostvarenje tog cilja. Sklapanjem tog sporazuma podržat će se reforme u Kini i olakšati sudjelovanje Kine u planu ulaganja Komisije za Europu te sudjelovanje Europe u kineskom projektu „Jedan pojas, jedna cesta”. Obje strane imale bi koristi i od sklapanja bilateralnog sporazuma u okviru kojeg se poduzimaju stvarni koraci prema zaštiti oznaka zemljopisnog podrijetla na najvišim razinama navedenim u međunarodnim standardima. Kina je predložila daljnje produbljivanje odnosa s pomoću sporazuma o slobodnoj trgovini, ali EU će biti spreman pokrenuti takav postupke tek kada budu ispunjeni odgovarajući uvjeti navedeni u strateškom programu za suradnju između EU-a i Kine za 2020. Ti su uvjeti također povezani s uspješnom provedbom niza gospodarskih reformi u Kini budući da bi svrha sporazuma o slobodnoj trgovini nužno bila uspostaviti ravnopravnost. EU i Kina istovremeno bi trebali pojačati svoj dijalog o pitanjima regionalne i multilateralne trgovine i ulaganja. EU bi trebao poticati i podržavati sve važniju ulogu Kine u multilateralnom trgovinskom sustavu i u plurilateralnim inicijativama,

uključujući TiSA, Sporazum o informacijskoj tehnologiji, EGA, Međunarodnu radnu skupinu o izvoznim kreditima i GPA, na način kojim će se Kini omogućiti da pojača ambicioznost tih inicijativa i preuzme odgovornosti u skladu s koristima koje ima od otvorenog trgovinskog sustava.

Djelujući u integriranijem regionalnom opskrbnom lancu, ulagači iz EU-a u istočnoj Aziji imali bi koristi od šire mreže sporazuma o ulaganju u regiji. Na temelju odredbi o ulaganjima o kojima pregovara s Kinom i Japanom i o kojima će pregovarati s Južnom Korejom, EU će istražiti mogućnost pokretanja pregovora o ulaganju s Hong Kongom i Tajvanom³⁸.

Sporazum o slobodnoj trgovini između EU-a i Južne Koreje najambiciozniji je trgovinski sporazum koji je EU ikada proveo. U njemu je jasno utvrđena vjerodostojnost predanosti EU-a radu s Azijom i otvaranju istočnog azijskog tržišta koje se brzo razvija izvoznici EU-a. Međutim, sporazumom nije obuhvaćena zaštita ulaganja jer su pregovori završeni prije nego što je EU dobio nadležnost u skladu s Ugovorom iz Lisabona. Iz provedbe sporazuma može se zaključiti da bi neke odredbe trebalo prilagoditi kako bi se poboljšalo njegovo funkcioniranje. Oba pitanja trebalo bi rješavati usporedno s revizijom sporazuma.

Nakon sporazuma sa Singapurom, u jugoistočnoj Aziji je zaključenjem pregovora s Vijetnamom utvrđeno drugo mjerilo za pregovore s drugim partnerima. EU je odlučan nastaviti pregovore s Malezijom i Tajlandom kada uvjeti za to budu dobri; zaključiti pregovore o ulaganjima s Mjanmarom i započeti pregovore o sporazumu o slobodnoj trgovini, ako je primjereno, s Filipinima i Indonezijom. Na regionalnoj razini, Komisija i države ASEAN-a ubrzo će održati sastanak na kojem će preispitati ostvareni napredak u pogledu integracije ASEAN-a, status bilateralnih sporazuma o slobodnoj trgovini između EU-a i članova ESEAN-a te kako će te inicijative služiti kao sastavni elementi trgovine među regijama i sporazuma o ulaganjima.

Ambicioznim ishodom sporazuma o slobodnoj trgovini s Indijom stvorile bi se nove prilike za trgovinu na kombiniranom tržištu od više od 1,7 milijardi osoba. Komisija je spremna nastaviti pregovore o sveobuhvatnom i ambicioznom sporazumu o slobodnoj trgovini.

Australija i Novi Zeland bliski su partneri Europe, dijele europske vrijednosti i stajališta o mnogim pitanjima i imaju važnu ulogu u regiji Azije i Pacifika i u multilateralnim okruženjima. Snažnijim gospodarskim vezama s tim zemljama stvorit će se i čvrsta platforma za dublju integraciju sa širim vrijednosnim lancima Azije i Pacifika. Jačanje tih odnosa trebalo bi biti prioritet.

Nakon postizanja sporazuma o iranskom nuklearnom programu, EU će pravovremeno ocijeniti mogućnost produbljenja trgovinskih odnosa što će prvo podrazumijevati pristupanje Irana WTO-u. Komisija je i dalje spremna dovršiti pregovore o sporazumu o slobodnoj trgovini sa zemljama Vijeća za suradnju u Zaljevu.

Komisija će činiti sljedeće:

- zatražiti odobrenje za pregovore o sporazumima o slobodnoj trgovini s Australijom i Novim Zelandom uzimajući u obzir osjetljive točke za poljoprivredu EU-a
- nastojati ponovno pokrenuti pregovore o ambicioznom međuregionalnom sporazumu o slobodnoj trgovini s ASEAN-om na temelju bilateralnih sporazuma između EU-a i članica ASEAN-a
- istražiti pokretanje pregovora o ulaganjima s Južnom Korejom u kontekstu moguće revizije sporazuma o slobodnoj trgovini i
- zaključiti tekuće pregovore o sporazumu o ulaganju s Kinom i istražiti mogućnost pokretanja pregovora o ulaganju s Hong Kongom i Tajvanom.

5.2.3. Ponovno definiran odnos s Afrikom

Preobrazba Afrike koja je u tijeku znatno će utjecati na cijeli svijet. Postoji veliki rizik u pogledu iskorjenjivanja siromaštva i novih gospodarskih prilika. Afrika je kontinent na kojem je posljednjeg desetljeća zabilježen najbrži rast. Međutim, ključni je izazov kako taj rast učiniti održivim. To podrazumijeva djelotvoran program gospodarske prilagodbe i industrijalizacije. Trgovina i ulaganja bit će od ključne važnosti za uklanjanje

³⁸ Izdvojeno carinsko područje Tajvana, Penghua, Kinmena i Matsua.

tih izazova. Tržišta u Africi još uvijek su vrlo fragmentirana i među pojedinim zemljama postoje velike prepreke. Potrebno je poticati regionalnu integraciju i stvoriti čvorišta od kojih bi koristi imala cijela regija.

Trgovinski odnosi između EU-a i Afrike ušli su u novu fazu 2014. zaključenjem tri regionalne EPA-e (sporazumi o gospodarskom partnerstvu) kojima je obuhvaćeno 27 zapadnih, južnih i istočnih afričkih zemalja. Time je uspostavljeno novo dinamično partnerstvo između dvaju kontinenata i pripremljen je teren za bližu suradnju u budućnosti. EPA-ma se također podržava regionalna integracija Afrike i priprema teren za šire integracijske napore u Africi.

Ispunjivanje obećanja iz tih sporazuma bit će glavni predmet isporuke za sljedećih nekoliko godina. Predstoje brojni izazovi, uključujući osiguravanje da oni ispune svoj potencijal u pogledu razvoja. EPA-ovima se može pridonijeti većoj predvidljivosti i transparentnosti poslovnog okruženja, ali mnogo toga ovisit će o stvarnim nacionalnim reformama. Za to su odgovorne afričke zemlje, ali EU im je spreman nastaviti pružati potporu. Dostupnom razvojnom potporom može se povećati kapacitete afričkih zemalja i stvoriti optimalni uvjeti za ostvarivanje koristi od učinkovite provedbe EPA-e na način koji je u skladu s njihovim vlastitim razvojnim strategijama.

EPA-e također predstavljaju i most prema budućnosti. Trenutačnim EPA-ma većinom je obuhvaćena samo trgovina robom. Postoji snažna logička podloga za postupno proširenje EPA na druga područja kao što su usluge i ulaganja. Olakšavanje i zaštita ulaganja bit će od temeljne važnosti kao sljedeći korak prema podupiranju rasta na kontinentu.

Komisija će činiti sljedeće:

- raditi s afričkim partnerima na osiguranju učinkovite provedbe EPA uspostavom snažnih institucija, struktura i mehanizama (uključujući partnerstvo s državama članicama, Europskim parlamentom i civilnim društvom), kojima se također pridonosi jačanju reformi vladavine prava i dobrom upravljanju
- nastaviti podržavati regionalnu integraciju i nuditi prilagođeno jačanje kapaciteta među ostalim s pomoću „Potpore za trgovinu”
- produbiti odnose s onim afričkim partnerima koji su voljni dalje graditi odnose na temelju EPA primjenom, posebno, revizijskih klauzula o uslugama i ulaganjima
- razmotriti bilateralne sporazume o ulaganjima s ključnim afričkim gospodarstvima na temelju gospodarskih kriterija i postojećeg pravnog okvira za strana ulaganja i
- razviti načela o ulaganjima zajedno s Afričkom unijom ili regionalnim ekonomskim zajednicama.

5.2.4. Široki i ambiciozni program s Latinskom Amerikom i Karipskim otocima

EU, Latinska Amerika i Karipski otoci dugotrajni su trgovinski i investicijski partneri. Sporazumi o povlaštenoj trgovini sklopljeni su s 26 od 33 zemlje Latinske Amerike i Karipskih otoka. Trgovačka društva iz EU-a najveći su ulagači u Latinskoj Americi s portfeljem koji nadmašuje ulaganja EU-a u drugim regijama.

Sporazumom o ekonomskom partnerstvu s Karipskim otocima i sporazumima o slobodnoj trgovini s Peruom, Kolumbijom, Ekvadorom i Srednjom Amerikom stvara se nova dinamika za trgovinu i ulaganja i za promicanje zajedničkog programa o održivom razvoju i regionalnoj integraciji. Sporazum o slobodnoj trgovini između EU-a i Meksika koji je sklopljen prije 2001. donio je uzajamne koristi, ali sada je zastario. Sada je pravo vrijeme za početak pregovora o modernizaciji Globalnog sporazuma između EU-a i Meksika i za iskorištavanje svih neiskorištenih koristi za naša gospodarstva. Komisija također ocjenjuje mogućnosti za modernizaciju Sporazuma o pridruživanju s Čileom. EU i Mercosur pregovarali su o sporazumu o slobodnoj trgovini od 2000. EU ponovno potvrđuje da je odlučna sklopiti opsežnu i sveobuhvatan sporazum o slobodnoj trgovini s Mercosurom, u kojem se uzima u obzir gospodarska situacija u regiji, u cilju uklanjanja prepreka i poticanja trgovine.

Komisija će činiti sljedeće:

- nastaviti pregovore o ambicioznom, uravnoteženom i sveobuhvatnom sporazumu o slobodnoj trgovini s Mercosurom
- zatražiti upute za pregovore u cilju modernizacije sporazuma o slobodnoj trgovini s Meksikom i Čileom nakon završetka pripremnih radnji. Ti bi sporazumi trebali biti usporedivi s našim sporazumom o slobodnoj trgovini s Kanadom i budućim sporazumom sa Sjedinjenim Državama i usklađeni s njima i
- bit će spremna razmotriti sklapanje sporazuma o ulaganjima s ključnim zemljama Latinske Amerike u koje je EU uložila znatna sredstva i razviti, kao prvi korak, načela neobvezujućeg zakonodavstva o ulaganjima.

5.2.5. Blisko partnerstvo s Turskom

Turska je gospodarstvo u nastanku koje je najbliže EU-u i ima važnu ulogu u regiji, ali odnosi u području trgovine i ulaganja nisu optimalni. Od 31. prosinca 1995. EU i Turska povezane su carinskom unijom. Carinskom unijom trenutačno su obuhvaćeni samo industrijski proizvodi i u njoj nema mehanizma za rješavanje sporova. Moderniziranom carinskom unijom trebao bi se osloboditi neiskorišteni gospodarski potencijal područja kao što su usluge, poljoprivreda i javna nabava. Izmijenjenom carinskom unijom ujedno bi se moglo postaviti temelje za pridruživanje Turske u buduće sporazume o slobodnoj trgovini EU-a.

Komisija će izraditi novi, ambiciozniji okvir s Turskom, čime će se ažurirati carinska unija.

5.2.6. Stabilnost i blagostanje u susjedstvu EU-a

Trenutačno je u tijeku revizija Europske susjedske politike u svjetlu važnih događaja posljednjih godina. Na istoku će naglasak biti na učinkovitoj provedbi sporazuma o pridruživanju i dubokim i sveobuhvatnim sporazumima o slobodnoj trgovini (AA/DCFTA) s Ukrajinom, Moldovom i Gruzijom koji vode do postupne integracije tržišta. Komisija će blisko surađivati s te tri države kako bi ostvarila najveće moguće opipljive gospodarske rezultate provedbe tih ambicioznih sporazuma. Na jugu je cilj sklopiti DCFTA-e s Marokom i Tunisom.

Iako je Komisija spremna istražiti mogućnost sklapanja AA/DCFTA s drugim partnerima u susjedstvu, a pogotovo s Jordanom, ona priznaje da bliža integracija s EU-om nije primjerena za sve. Komisija će stoga istražiti druge prilagođene načine za jačanje našeg trgovinskog i investicijskog odnosa s drugim partnerima u susjedstvu na temelju uzajamnog interesa. Usporedno s time, i u cilju jačanja regionalne trgovinske integracije s EU-om i među njegovim susjedima, potrebno je ubrzati tekuće pregovore u okviru jedinstvene regionalne konvencije o paneuropsko-mediteranskim pravilima o podrijetlu u cilju modernizacije i pojednostavljenja tih pravila.

Komisija će činiti sljedeće:

- učinkovito provoditi AA/DCFTA-e s Gruzijom, Moldovom i Ukrajinom
- nastojati sklopiti DCFTA-e s Marokom i Tunisom i
- nastojati zaključiti tekuće pregovore o modernizaciji i pojednostavljenju paneuropsko-mediteranskih pravila o podrijetlu u okviru jedinstvene regionalne konvencije o paneuropsko-mediteranskim pravilima o podrijetlu.

5.2.7. Izazovan odnos s Rusijom

Strateški gospodarski interes EU-a jest postići bližu gospodarsku povezanost s Rusijom. Međutim, to će poglavito ovisiti o domaćoj i vanjskoj politici Rusije, u kojoj trenutačno nema naznaka potrebnih promjena. U obzir treba uzeti i promjene u okviru Eurazijske gospodarske unije.

Zaključak

Trgovina nije sama sebi svrha. Ona je alat koji ljudima treba biti koristan. Cilj je trgovinske politike EU-a u najvećoj mogućoj mjeri iskoristiti te prednosti.

To znači osigurati učinkovitost trgovinske i ulagačke politike. Njome se moraju rješavati stvarna pitanja utemeljena na razumijevanju činjenice da je svjetsko gospodarstvo usko povezano s globalnim vrijednosnim lancima, da su usluge sve važnije, uključujući one koje zahtijevaju kretanje pružatelja preko granica i da digitalna revolucija preobražava međunarodno gospodarstvo. Trgovinskim sporazumima moraju se ukloniti prepreke s kojima se trgovačka društva suočavaju u modernom globalnom gospodarstvu. Oni se također moraju učinkovito provoditi i izvršavati i za mala i srednja poduzeća.

U okviru trgovinske i ulagačke politike mora se također preuzeti odgovornost za podupiranje i promicanje vrijednosti i standarda EU-a. EU mora surađivati s partnerima na promicanju ljudskih prava, prava radnika i zaštite okoliša, na zaštiti zdravlja i potrošača i na podupiranju razvoja te mora pridonijeti iskorjenjivanju korupcije. Nadalje, ključnim politikama za buduću integraciju Europe u svjetsko gospodarstvo, kao što su ulagačka i regulatorna suradnja, moraju se podržavati, a ne ugrožavati, širi ciljevi EU-a koji se odnose na zaštitu ljudi i planete. Razina zaštite smije se samo povećavati.

Za ispunjenje svih tih ciljeva od ključne je važnosti trgovinska politika kojom se ambiciozno nastoji oblikovati globalizacija. Ljudi imaju najviše koristi od trgovine kada se njome stvaraju gospodarske prilike. To podrazumijeva aktivnosti kojima se podupiru multilateralni sustav utjelovljen u WTO-u i ciljana strategija za bilateralnu i regionalnu trgovinu i sporazume o ulaganjima.

EU može ostvariti te ciljeve samo jednoglasnim djelovanjem i ako osigura jednako postupanje prema svim državama članicama EU-a, ljudima i trgovačkim društvima. Sva njegova područja politika moraju biti usklađena. Ta načela jedinstva i usklađenosti moraju biti temelj svakodnevnih aktivnosti kojima će Komisija, uz potporu Vijeća i Parlamenta, nastojati provoditi ovu komunikaciju u nadolazećim godinama.